

брой 1, година 2005, цена 20 Кч

Българин

Списание за българите в Чехия

БЪЛГАРИЯ

Земя на тракийските
царе

ЕМИЛ ДИМИТРОВ

Гласът, който не
можем да забравим

ХРИСТО СТОИЧКОВ

Завръщането на една
легенда

МАРТИН ТОМОВ

Разговор с българския
посланик в Прага

КРИСТО И ЖАН КЛОД

Светът отново говори
за тях

ФОТОГАЛЕРИЯ
Кътчета от България

Уважаеми читатели,

Отново държите в ръцете си поредния брой на списание “Българи”. Творческото му послание е да поддържа жива българщината в Чехия и да спомага за духовното единение на всички наши сънародници тук. И занаяпред искаме да ви информираме за актуални събития в България и по света. Надяваме се да поддържаме жива връзката с родината, като същевременно отразяваме живота на българската общност в Чешката република.

Обръщайте се към нас с нови и интересни идеи. Пишете ни! Всяко ваше мнение е за нас много ценно и ще ни помогне в бъдещата съвместна работа.

Вярваме, че вашето доверие, подкрепа и съпричастност към усилията ни ще бъдат една щедро протегната ръка в общия ни път.

Банафа

СЪДЪРЖАНИЕ

4–5 Накратко

6–8 Българите в Чехия
- С българската култура в сърцата
- Първата ми сцена беше край
огнището
- Български художници...
- Бабинден в Острава
- “Възраждане”

9 Читателят пита...

10–12 Профили: Христо Стоичков.
Завръщането на една легенда

13 Личности: Кристо и Жан Клод.
Светът отново говори за тях

14–15 Тема на броя: България
– земя на тракийските царе

16–20 Интервю с посланика на
Република България Мартин
Томов

21 Икономика: България
– атрактивна туристическа
дестинация

22–23 Политика: Разговор със
заместник-министъра на външните
работи Гергана Грънчарова

24 Култура

25 In memoriam: Емил Димитров
– един глас, който не можем да
забравим

26 Малцинствата в Чехия: Руското
малцинство

27 Млади чешки българисти:
Започвам, започваме, започват...

28 Памет: Граф Игнатиев: Открих
формулата за устойчив мир на
Балканите

29 Традиция: Великден

30 Очаквайте

На заглавната страница –
златната маска на цар Терес

Най-хубавата българска дума според слушателите на радио "Ретро", е думата "Благодаря". Следват думите мама, обич, родина, свобода, дете.

Професор Наталия Троянова е световноизвестен учен, който изследва биотоковете на сърцето. Работи в един от най-престижните частни университети в САЩ - "Тюкайн" в Ню Орлиънс, Луизиана. Тя е първата жена в департамента по биоинженерство.

Големите енергетични заводи в Чехия - ЧЕЗ завладяха в България една трета част от българската енергетика. Инвестицията от 9 млрд. евро е най-голямата, с която Чехия участва в чужбина. "Това е изключителен момент, в който Чехия за първи път от 1987 г. има успех в международната приватизация и търговия", казва министърът на търговията Милан Урбан. България ще получи за продажбата на третината от своята част около 693,2 млн евро.

5 милиона долара за жертвите от бедствието, причинено от цунами в Азия, подари 90 годишен българин, живеещ в Канада. Това е най-голямото частно дарение, което Канадският Червен кръст получи за жертвите в Азия. **Крум Пиндов** е притежател на веригата "Мюзик уърлд".

5000 са получили българско гражданство през миналата година, 30 000 са новопостъпилите молби. По думите на вицепрезидента Ангел Марин "България е страна, в която се живее сигурно и по-спокойно. В нея се случват хубави неща, България има бъдеще и все повече хора искат да свържат живота си с нея".

Около 220 млн. евро ще бъдат усвоени до 2007 г. по проекти на културната евроинтеграция на страните членки и кандидатки за Евросъюза. Българските организации участват с около 500 европроекта, ръководени от Евробългарския културен център, създаден преди пет години по програмата "Фар".

Мария Грозева, двукратна олимпийска шампионка по спортна стрелба, бе определена за най-добър спортист на Балканите за 2004 година.

Писателят Анжел Вагенщайн спечели европейската литературна награда за 2004 година "Жан Мане" с романа си "Сбогом Шанхай." Тази награда се дава за десети път и за нас е гордост, че носителят ѝ този път е българин.

Само срещу 3.4 млн. лв. граничният пункт в Калотино светна и доби нов, привлекателен облик. Подновени са безмитните магазини, поставени са нови козирки за кабинките на служителите с табели на 6 езика. Заменени са осветителните стълбове, изградени са нови неръждаеми огради.

Български виртуален университет ще обучава студенти от всички възрасти. Дипломи за висше образование ще се получават и чрез обучение по Интернет. Под учредителния договор се подписаха ректорите на 39 висши училища и 32 института на БАН.

Училища без деца - за продан от общините. Така например, в с. Ардино училището "Кирил и Методий" е превърнато в цех за сапун. Проф. Марко Семов твърди, че "Продаването на училища е духовно самоубийство. Няма ли го училището, надеждата умира".

В страната на лалетата - Холандия изнасяме рози. Павликенска фирма отглежда и транспортира до Холандия 650 хиляди рози от 90 сорта. За бъдеще смятат да отглеждат 2 милиона и половина рози годишно.

Гигантски посолски комплекс на САЩ на стойност 70 милиона долара бе открит в Лозенец. "Новата сграда е символ на увереността ни в бъдещето на България", заяви американския посланик Джеймс Пардю при прерязване на лентата.

Учените смятат, че цветното находище от вида Хаберлея родопензис се е запазило в Родопите повече от 10 000 години. Цветето с бледолилави цветове, според легендата, е поникнало от съзлите на митичния родопски певец Орфей, който безутешно скърбял по изчезналата завинаги в подземния свят любима Евредика. Затова то се нарича и Орфеево цвете. Ботаниците твърдят, че цветето има рядката способност да се самосъживява. Дори и напълно изсушено, достатъчни са няколко капки вода, за да разцъфне отново. Народът го нарича още безсмъртниче.

Чешката компания "Енерго про България" успя да победи турската фирма Фуат Гювен при наддаването за каскада Петрохан. Тя приватизира също водните каскади Бистрица и Копринка, работи по проекти за офери, свързани с приватизацията на топлофикацията в Бургас и Плевен.

Даниела Симиджиева е призната за единствената жена в света с най-висока IQ интелигенция. Обществото Менса я приравнява към най-умните хора на света. Нейните коефициенти за интелигентност се равняват с тези на славната химичка Мария Кюри - Скодовска, първата жена носителка на Нобелова награда. Надарената българка е absolventka на 5 университета в България и Англия и е майка на 3 деца. Парадоксално е, че въпреки многобройните университетски дипломи, младата българка не може вече трета година да намери работа в Англия дори като чистачка.

С декрет на президента на Френската република от 27 март 2005 г. **Димитър Паница**, председател на фондация "Свободна и демократична България", е провъзгласен за Кавалер на ордена на почетния легион на Франция за неговите професионални заслуги и приноса му за развитие и укрепване на гражданското общество.

В либийското посолство в Лондон е връчено писмо от световни знаменитости, обединени в общност "Солидарност с българските медици", настояващо за освобождаването на медицинските сестри в Либия. Сред авторите му са актьорът Йън Маккелън от "Властелинът на пръстените", лингвистът Ноам Чомски, бащата на Джеймс Бонд - писателят Джон Лъо Каре и други. Процесът срещу несправедливо обвинените български медици в Либия продължава повече от 6 години. Поредното дело срещу българските медици се състоя на 29 март, а решението на Върховния касационен съд на Либия ще бъде постановено на 31 май 2005г.

Книга на Юлия Кръстева, световноизвестна българска есеистка, живееща във Франция, е преведена на чешки език. Книгата се казва “Езикът на любовта” и съдържа есета, свързани с психоанализата на майчинството. Чешкият философ и преводач Мирослав Петричек в обширна статия в “Млада фронта” от 19. 2. 2005 г. споделя, че Юлия Кръстева е “мислител, прекриващ границите на съвременната философия и психология”. На професор Кръстева бе присъдена престижната международна награда Халберт за 2004 година.

Според годишния доклад на държавния департамент на САЩ 80% от хероина за Европа минава през България. По-нататък в доклада се констатира, че в страната се извършват много финансови престъпления. България се смята за производител №3 в света на фалшиви американски долари. Родината ни е наричана транзитна държава и за престъпността от Източна Европа, страните от бившия СССР, Турция и Близкия Изток, които са насочени към Западна Европа и САЩ.

Българското правителство е дало одобрението си за проект за модернизация на летищата Безмер и Граф Игнатиево със средства на НАТО в размер на 59 млн. евро. Проектът пряко засяга въздушните оперативни способности за колективна отбрана на Алианса, в частност на България - едно многофункционално летище за транспортни летателни апарати с широк корпус (летище Безмер) и едно летище за базиране на тактически

изтребители и самолети за въздушно презареждане (летище Граф Игнатиево).

Още 700 българи, хървати и казахстанци ще могат да кандидатстват тази година по проекта “Активен подбор на квалифицирани чужди специалисти” събщи чешкото Министерство на труда. 149 специалисти от трите държави бяха одобрени при квота 300. Тази година се дава възможност и на Молдава и Беларусия да участват в проекта.

В България има рязък спад в качеството на обучение по математика и естествени науки сочи авторитетното международно изследване TIMSS на Бостонския колеж. За последните 8 години броят на учениците с отлични знания е паднал от 17% на 3% по математика и от 22% на 4% по естествени науки. По тази спад сме на първо място в света. По изследването на PRILS на същия колеж българските четвъртокласници обаче са на 3 и 4 място в света по грамотност.

Математикът проф. Михаил Константинов

е най-интелигентният българин според IQ теста на нацията, проведен през март по БНТ. Той постигна коефициент 127 точки. Проф. Константинов е зам.-декан на Факултета по транспортно строителство в Университета по архитектура, строителство и геодезия и е член на ЦИК.

Бившият президент на България

д-р Желю Желев е награден с орден “Стара планина”. Съществени са заслугите му за отменяне на абсурдния закон за жителствата, както и за премахване на първичните партийни организации в МВР, МО и други национални институции.

“С признаването на българския

за автентичен език на договорите, както и за официален и работен език на институциите на ЕС, кирилицата ще стане една от трите азбуки, официално използвани в ЕС. Тази съществена част от културното наследство на Европа представлява специфичен български принос към езиковото и културно разнообразие в съюза”- се казва в декларацията на МВнР. Официалният документ за влизането ни в ЕС ще бъде подписан на 25 април 2005 г.

Химнът “Върви, народе възродени!”

е преведен на 21 европейски езика. Официалната промоция на изданието с превода на химна на светите братя Кирил и Методий бе на 16 март в Софийския университет, в рамките на посещението на европейския комисар по обучението, образованието, културата и езиковото многообразие Ян Фигел. Изданието е реализирано на доб-

ролни начала по идея на Меглена Кунева – министър по европейските въпроси.

В края на януари

в България бе въведена новата автоматизирана система за управление на въздушното движение – SATKAS. Системата отговаря на изискванията на програмата на Евроконтрол за интегриране на системите за управление на въздушното движение в Европа. Тя разполага с високотехнологични системи за комуникация “земя – въздух”, система за обработка на радарни данни, както и с други функционални възможности, събщи Министерството на транспорта и съобщенията.

Президентът Първанов

отпрати призив за изтегляне на българския контингент в Ирак до края на годината. Това стана след като на 2 март т.г. бе убит от “приятелски огън” българският войник Гърди Гърдев. Съветът по отбрана към министъра на отбраната обяви, че ще предложи на правителството българският батальон да се изтегли от Ирак до 31 декември 2005 г.

Президентът на САЩ Джордж Буш

събщи, че България и Румъния ще бъдат включени в програмата, известна като пътната карта на света, за сваляне на визите наравно с останалите пълноправни членове на ЕС. Пътната карта е документ, който не предвижда 100 процента отпадане на визите, но е добър механизъм за привеждане на документи в съответствие с изискванията на американската страна.

В Чикаго и Лос Анджелис

са открити две нови генерални консулства. Според посланик Елена Попгодорова в Чикаго в момента живеят 50 000 българи.

Телеком Аустрия

плати 80 млн. евро за правото да купи найголемия български мобилен оператор МобилТел до края на 2005 г. Покупката от страна на Телеком Аустрия е част от стратегията на австрийския телеком за завладяване на позиции в Централна и Източна Европа. След опцията Телеком Аустрия трябва да плати 1,6 млрд. евро за МобилТел.

БЪЛГАРИЯ – 2004:

Безработица – 11.8%.
Преки инвестиции – 2487,5 млн. долара.
Брутен външен дълг – 12,376 млрд. евро.
БВП – 37 млрд. евро.
Ръст на БВП – 5%.
Внос – 22,7 млрд. лева.
Износ – 15,6 млрд. лева.
BGN/EUR – 1,95583.
www.bnb.bg

С БЪЛГАРСКАТА КУЛТУРА В СЪРЦАТА

АСЕН МИЛЧЕВ

Благодарение на специалните усилия на Българския културен институт в Прага България заедно с Турция и Египет стана една от страните учредителки на първия международен панаир на изкуствата, проведен в края на миналата година в чешката столица. Така на вниманието на посетителите галерия “Масларски” показва творби на художници от различни поколения и с различни стилове като Светлин Русев, Свилен Блажев, Милко Божков, Ивайло Мирчев, Захари Каменов. Представата за нашето изкуство се допълваше и от картините на живеещите в Чехия Тони Теменугова, Валентин Попов и Георги Стоянов. Изложбата премина под патронажа на посланиците на държавите учредителки и на кметството на града.

Като отчете голямата привързаност на нашата диаспора към родния фолклор, БКИ започна своята тазгодишна дейност с фолклорните концерти “Звезди на народната песен”, които се състояха през януари в Бърно и Прага. Там нашите сънародници имаха удоволствието да се насладят на уменията на изпълнителите Снежанка Борисова - солистка на ансамбъл “Филип Кутев” и на оркестъра на Горан Брегович, на Даниел Спасов и Милен Иванов – от “Мистерия на българските гласове”.

Съвместна инициатива на “Сдружение за България” от Бърно, БКИ в Прага и Националната библиотека бе фотоизложбата от наградени снимки на съществуващия от три години конкурс “Познатата и непознатата България”, която бе представена на възможно най-престижното място – на първия етаж на Националната библиотека В присъствието на много гости проявата бе открита от посланика на България в Чехия г-н Мартин Томов, а за доброто настроение на всички присъстващи се погрижи фолклорната група “Тангра”, чиито песни и танци раздвижиха духовете в залата.

Киноманите в Чехия очакваха с нетърпение “Дните на европейското кино”, където участват страните – сегашни и бъдещи членки на Европейския съюз. През тази година БКИ в Прага и Националният център за кино в София се постараха да осигурят от българска страна участието в Дните на филма със съвременна тематика “Една калория нежност” на режисьорката Иванка Гръбчева. На трите прожекции (две в столицата и една в Бърно) зрителите станаха свидетели на чудесната актьорска игра както на артистите от по-старото поколение – Цветана Манева, Мария Каварджикова, Пламена Гетова, Валентин Ганев, Марин Янев, така и на съвсем младите Марияна Якич и Дарин Ангелов.

Измежду по-значителните прояви на БКИ е участието ни в Дните на франкофонията през месец март с българо-френската продукция “И Господ слезе да ни види...” на режисьора Петър Попзлатев, концертът на известния с множеството си награди от международни конкурси смесен хор “Добруджански звуци” през април, изложбата “Млади български графици” ...

СНЕЖАНКА БОРИСОВА:

Първата ми сцена беше край огнището в нашата стогодишна къща

МАРИЯ ЗАХАРИЕВА

Г-жо Борисова, откога се занимавате професионално с пеене и от коя фолклорна област са песните, които най-често изпълнявате?

Аз съм шопкиня и пея основно шопски песни. Родена съм в софийското село Лозенец. Дядо ми по бащина линия е радомирец, а майка ми е от Ботевград. Мога да кажа, че не помня откога пея. Като малка се качвах на едно столче, за да изглеждам по-висока, когато пея, а първата ми сцена беше край огнището в нашата стогодишна къща. Аз израснах

с песните, а нашите песни са много хубави – човек трябва да ги познава, да ги обича и да ги почувства, за да може да ги изпълни. Освен това шопските песни са трудни. Например шопското тресене е няколко вида – има “кралитарковско”, има “кокошо” тресене и т.н. Професионално започнах да се занимавам с пеене през 1982 г., когато ме приеха в ансамбъл “Филип Кутев”. Двадесет години бях солистка на Ансамбъла. Пет години работих в състава на Горан Брегович. Българските песни в репертоара му са мои.

А кой Ви свърза с Горан Брегович и как попаднахте в състава му?

Покани ме един тонрежисьор от Балкантон - Момчил Момчилов. Каза ми : “Снежко, ти бързо експериментираш. Искам да те предложа за един филм на Костурица. Вземи 12-тина певици от “Филип Кутев” и елате.” Даже изобщо не спомена името Горан Брегович. На 8.4.1995 г. направихме записи в студиото на “Балкантон” без да знаем името на филма. Записахме един фрагмент, който впоследствие се оказа основната музикална тема, а аз пях и няколко шопски сола. Там за първи път видях Брегович. Не сме и мислили да работим заедно и напред. Но той се обади в края на май, че филмът е взел “Златна палма” в Кан и чак тогава разбрахме, че филмът се казва “Underground”. Брегович пожела да заминем аз и още две певици за Белград, където за една седмица подготвихме репертоар, включващ популярни музи-

кални пиеси от музиката му към филмите “Underground”, “Кралица Марго”, “Аризонска мечта” и “Циганско време” в концертен вариант. Репетирахме съвместно със Симфоничния оркестър и хора на Белградското радио. През юни 1995 г. заминахме на турне. Първият ни концерт беше в Античния театър в Солун пред 14-хилядна публика. Това бе и началото на концертната дейност на Горан Брегович. Пет години работих с него. Много са причините да напусна формацията – първо здравословни. Освен това аз работя вече с един италиански композитор Карлос Илиотос. С Карло записахме музиката за два италиански филма и за два филма за Хوليوуд – “Свети Павел” и “Юлий Цезар”.

Какъв е репертоарът Ви и кои стилове в музиката изпълнявате?

Аз пея автентични шопски песни в различни аранжирменти. Правя експериментален фолклор. Преди четири години с група млади момчета създадохме формация за етноелектроника – група “Трансформейшън”. Нешка Робева беше чула наши записи и ни покани да направим музиката за последния ѝ спектакъл “Готови ли сте?” Участвахме в новогодишната телевизионна програма. Сега приключваме работата върху един музикален игрален филм, който е по поръчка на Българската национална телевизия. Работното му заглавие е “Дионисиада”. А за в бъдеще имаме предложение от Нешка Робева да участваме с музика в новия ѝ спектакъл...

БЪЛГАРСКИ ХУДОЖНИЦИ В ГАЛЕРИЯ CHODOVSKÁ TVRZ

БОЙКА ДОБРЕВА

В края на 2004 г. вълнуващо културно събитие събра отново ценители на изобразителното изкуство в Прага. По инициатива на сдружение "Заедно", с финансовата подкрепа на Министерството на културата на Чешката република, в края на миналата година в галерия Chodovská tvrz, под патронажа на българския посланик г-н Мартин Томов и кмета на Прага 11 г-жа Марга Шорфова, бе открита колективна изложба на български художници от няколко различни поколения. Съорганизатор на изложбата бе Българският културен институт в Прага с директор Боян Панчев, а куратор от името на галерия Chodovská tvrz – г-н Милан Мартиник. Изложбата би била немислима без решаващата помощ на

Чешкия център в София с директор Вланта Рансдорфова и на Българското министерство на културата, на семейството на художника Добри Добрев, както и на щедрата спонсорска подкрепа от страна на фирмите Tommi, Environment commerce, Group, Eurotours, BKG&T и Hotel Sofia - Litomyšl. Естествено най-вълнуваща изложбата бе за участващите в нея автори. Последните си творчески вълнения и успехи споделиха с публиката живеещите сега в Чехия: Чайка Абаджиева, Владимир Влайков,

Стоян Генчев, Лада Каролина, Севдалина Коваржова-Костадинова, Валентин Попов, Елен Радичева, Николай Станев, Павел Харатов и Дафина Цехлова – някои от тях отдавна утвърдени като автори, други – съвсем млади, но уверено и убедително защитаващи своя собствен творчески почерк и натюрел.

Най-впечатляващият и дълбоко вълнуващ акцент в тази колективна изложба бе мащабното присъствие на един от класиците на българското изобразително изкуство - художника Добри Добрев (1898 - 1973), за когото списание "Българи" неотдавна писа (бр.7.8, година 2003). Днес повече от 400 творби от Добри Добрев са притежание на ценителите му из Чехия и Словакия, включително и Националните галерии в Прага и Братислава.

Шейсет и шест оригинални творби, сътворени от ръката на художника, които семейство Добреви предостави от собствената си колекция и няколко от намиращите се в Чехия и Словакия картини, притежание на музеи и частни колекционери, превърнаха тази вълнуваща среща в незабравим културен празник.

НА БАБИНДЕН В ОСТРАВА

СИРМА ЗИДАРО

В Българския културно-просветен клуб - Острава за единайсети път отпразнувахме един от най-веселите и очаквани български празници. Повече от 170 души се бореха за място в клуба, а той се оказа (неочаквано и за нас) разтегателен... На този ден сърдечно приветствахме посланика на РБългария в Чешката република г-н Мартин Томов, както и нашия консул – Георги Грънчаров, които не ни забравят и на чиято помощ винаги можем да разчитаме. Отново посрещнахме екипа на Чешката телевизия с редактор г-жа Марта Свазилова, който отбелязва нашите по-интересни културни изяви. С присъствието си на нашия празник представителите на местното кметство, на областните органи и на дружеските малцинства от региона показаха, че българите от Острава са уважавани и се ползват с добро име. Зарадва ни изказването на г-жа Хелена Балабанова, главен координатор на малцинствата в Моравско-слезска област, че е "възхитена от орга-

низацията, приема и прекрасната атмосфера, създадена от българските домакини".

Бабинден е немислим без български хора и песни. Този път ни гостува българският фолклорен състав "Пирин" – Бърно с хореограф инж. Георги Георгиев. Танцьорите завладяха присъстващите с темпераментни български танци и с изключителния си професионализъм. Майсторското изпълнение на Асен Караилиев на каба гайда и звучният му глас ни отне-соха чак в Родопите, а чехът Томаш Роси ни покори с изпълнението си на кавал. За 11-ти път български и чешки домакини, членове на БКПК в Острава, демо-

стрираха своето кулинарно изкуство. Гостите бяха възхитени и до късно дегустираха разнообразните вкуснотии, приготвени с толкова любов и умение. А хората и ръчениците нямаха край... На този свой Бабинден българите от Острава и региона с желание и гордост показваха своята принадлежност към всичко българско и родно... Убедени сме, че чешките гости се увериха не за първи път, че българите са добри домакини, спонтанни, сърдечни и отворени хора, които държат на националната си идентичност и много искат и чехите да се докоснат до българската култура, традиции и обичаи.

СДРУЖЕНИЕ “ВЪЗРАЖДАНЕ” Е ЗА ДУХОВНОТО ЕДИНЕНИЕ НА БЪЛГАРИТЕ

МАРИЯ ЗАХАРИЕВА
ФОТО ЯРОСЛАВ БАЛВИН

“Възраждане” е едно от десетте действащи български сдружения, регистрирани на територията на Чешката република. Възниква като организация на българското малцинство с цел духовното единение на българите в Чехия. Съществува от 2001 г. През последните две години сдружението измина тежък път, но не прекрати многостранната си дейност.

“Възраждане” е инициатор и реализатор на издаването от 2002 г. списание “Българи” - културно-информационно издание за българите в Чехия. Същата година създаде и неделното училище.

”Аз чета, пиша и разговарям на български език”. Клубната дейност на “Възраждане” включва празнуване на всички големи традиционни български празници и ни помага да запазим своята идентичност.

През есента на 2004 г. сдружението организира съвместно с Българската културно-просветна организация “Св. св. Кирил и Методий” първите **Дни на българската култура в Чехия** и концерта **“Млади български таланти”**. Тези прояви бяха подкрепени от Пражкото кметство и Министерството на културата на Чехия и се проведеха под патронажа на Посолството на Република България в Чешката република. На фолклорния концерт участваха представители на 6 български сдружения. Оперният концерт “Николай Гяуров in memoriam” събра на сцената на Музикалната академия български оперни певци от чешките театри, а Салонът на българските художници – нашите майстори на четката, живеещи в Прага. Запознахме се и с

книгите “Носталгия” на Йордан Балуров, “Българските вина” на Кирил и Иванка Беровски, “Прага на вълните на вековете” на Инка Делевова. Българските режисьори Светлана и Алан Лазарови и Константин Карагеоргиев ни представиха свои филми. На Коледния концерт българските изпълнители от Чехия имаха за първи път възможността да се изият в Рудолфинума. А слушатели и зрители, между които бяха представители на чешки институции, на останалите малцинства, както и много наши сънародници, се докоснаха до творческия и интелектуален потенциал на българите, живеещи в Чехия. В тази връзка Радио “България” през ноември 2004 г. излъчи репортаж за Дните на българската култура в Прага. Дейността на “Възраждане” през 2005 г. включва:

- Издаване на списание “Българи”.
 - Провеждане занятията на училището “Аз чета, пиша и разговарям на български език”.
 - Дни на българската култура.
 - Реализиране проект за интеграция на чужденците, който включва изучаване на чешки език за българи.
 - Клуб “Възраждане” с разнообразна клубна дейност.
- Повече информация за нашата дейност може да получите на GSM 777 196 322. Пишете ни на e-mail balgari@atlas.cz или на редакционния адрес – Balgari, Novákovůch 8, 180 00 Praha 8.

ПАНАХИДА В ПАМЕТ НА ЗАГИНАЛИТЕ

По случай националния празник на България - 3 март - в катедралния храм “Св. св. Кирил и Методий” в Прага на 1 март т.г. се състоя за поредан път панахида и благодарствен молебен в памет на загиналите за Освобождението на Бълга-

рия, организирани от посолството на Република България в Чешката република. Панахидата отслужиха пражкият и чешки архиепископ Кришов и отец Пламен Тодоров. Присъстваха дипломати от посолствата на България, Русия, Украйна, Сърбия и др., много граждани. В организацията взе участие и сдружение “Възраждане”. С проповед към присъстващите се обърна чешкият архиепископ Кришов и българският отец Пламен Тодоров.

“Какви са промените в здравното осигуряване за българи, живеещи временно в чужбина?”

Росица Василева, Теплице

Българите, които в момента са в чужбина, се смятат за заварено положение и от 1 януари 2005 година ще спрат да им се начисляват дължимите здравни вноски. Едва когато се завърнат в страната, те ще могат да се включат в системата, като в продължение на 6 месеца плащат вноски без да ползват услуги или като платят закуп 12 месечна наказателна вноска, за да се включат в системата автоматично. Те обаче трябва да докажат с документ, че са били в чужбина към началото на 2005 г. За българите, които тепърва ще заминават в странство, се въвежда изискването да уведомяват териториалното поделение на НОИ, че ще отсъстват от страната повече от 138 дни. Така те ще бъдат извадени от списъците на Института и няма да дължат вноски за времето на престоя си в чужбина.

“Промени в закона предвиждат държавата да освобождава българите в чужбина от осигуровки. Дълговете на 300 000 българи да бъдат опростени. Условието е до една година да докажат, че са били зад граница повече от 183 дни за една календарна година. Това ще става с печатите от задграничните паспорти. На тези, които са платили, въпреки че не са били в България, касата ще върне парите”.

Това съобщи шефът на социалната комисия на парламента д-р Хасан Адемов. “Вече съм подготвил промени в закона”, добави той.

“Стандарт”, 15 март 2005 г.

Въпросът е кога тези промени ще бъдат предложени и гласувани от Народното събрание. Мандатът му изтича след три месеца.

Електронният вестник “Парижки вести”

иницира подписка против задължителното здравно осигуряване по гражданство. Атанас Чобанов (директор на изданието) съобщи, че вече 5000 българи, живеещи в чужбина, са се обявили против плащането на здравни вноски в България. Ще бъде създаден и фонд за юридическа защита на засегнатите от Закона за здравното осигуряване. Подписката ще продължи до отпадане на задължителното осигуряване, произтичащо от наличието на българско гражданство. За повече информация: www.parisvesti.com и desk@parisvesti.com.

Акция против задължителното здравно осигуряване

Вие сте от дълго време в чужбина и се осигурявате здравно там, където живеете. Вие не сте плащали здравни осигуровки в България за периода, когато не сте живели там. Според Закона за здравно осигуряване вие се явявате длъжник на здравната каса от 2000 до 2005 година. Това са около 800 лв, а от края на месец януари 2005 г. се начисляват лихви и глоби. Ако вашият случай е такъв, приканваме ви да се включите в настоящата акция. Здравното осигуряване не трябва да е задължително за българите в чужбина, които притежават редовна здравна осигуровка по местоживееене.

Полезни телефони за българите в Чехия:

ПОСОЛСТВО НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ В ПРАГА – 222 211 258/59,60

БЪЛГАРСКИ КУЛТУРЕН ИНСТИТУТ – 233 326 862, факс 33 334 502

БЪЛГАРСКО УЧИЛИЩЕ “Д-р ПЕТЪР БЕРОН” – 224 310 433

АЕРОЛИНИИ БЪЛГАРИЯ ЕР – 220 114 563

АВТОБУСИ GROUP – 224 811 626, 602 3129 22
EUROTURS – 224 210 221, 221 895 600
KATEB – 602 312 954, 224 894 248
RACICH – 602 387 903

IOM Mezinárodní organizace pro migraci
Dukelských hrdinů 692/35
170 00 Praha 7
Tel: 233 370 160
iom@iom.cz

Poradna pro uprchlíky
Senovážná 2
110 00 Praha 1
poradna@refug.cz
224224379

Poradna pro integraci
Senovážná 2,
110 00 Praha 1
Tel: 2 2421 6758

Centrum pro integraci cizinců (CIC)
Kubelíkova 55
130 00 Praha 3
tel./fax +420 222 713 332
email: cic.praha@seznam.cz
www.cicpraha.org

Вярно ли е, че се изискват винетки за републиканската пътна мрежа в България и колко струват те за коли с чужда регистрация?”

Венцислав Василев, Прага

От 7 февруари всяка кола, която пътува по републиканската мрежа на България, трябва да е със залепена на предното стъкло винетка.

Винетки се закупуват:

- гранично-пропусквателния пункт и в 27-те окръжни пътни управления
- продават се в 1300 пощенски станции
- агентската мрежа на ДЗИ
- верига от бензиностанции

Освободени от плащане са:

- инвалиди от 1 до 3 група при мощност на двигателя до 1800 кубика и 100 конски сили
- мотори и мотопеди
- коли на полиция и бърза помощ
- коли, които ползват общинска пътна мрежа

Платените пътища са означени със специален пътен знак - винетка

Калотина - Пловдив - Капитан Андреево, София - Варна, Пловдив - Свиленград - Ямбол - Бургас, недоизградената магистрала Варна - Бургас.

Важат още 9 първокласни, 42 второкласни и 405 третокласни шосета.

Коли със чужда регистрация

През 2005 г. леките коли в България с чужда регистрация ще плащат 59 евро за годишна, 10 евро за месечна и 4 евро за седмична винетка.

За чуждестранните автобуси и камиони стрикерите струват съответно 295, 52 и 21 евро.

Инвалидни коли се закупуват само от членове на семейството

“Търговията с вносни коли на името на инвалиди е злоупотреба с правата на невинни хора”, каза Красимир Коцев пред представител на редакцията на списание “Българи”.

Инж. Коцев е председател на Съюза на инвалидите в България.

Разговорът бе по повод на това, че частни лица и собственици на автокъщи в България публикуват обяви за закупуване на “инвалидни автомобили” и по този начин се облекчават от данъци и пътни такси. Част от внесените по този начин коли са от Чехия, Германия и т.н.

“Офертата за закупуване на инвалиден автомобил трябва да принадлежи на членове на семейството – всички останали действия и покупки са противозаконни”, допълва Коцев.

Материалите подготвиха:

Стела Давидова и Лора Владимирова

ХРИСТО СТОИЧКОВ

ЗАВРЪЩАНЕТО НА ЕДНА ЛЕГЕНДА

ИВАН ИВАНОВ

Малко повече от 10 години след най-големият триумф на националния ни отбор по футбол на Световното първенство в САЩ през 1994 г., очакванията и надеждите на милиони българи отново са свързани с името, което допринесе най-много за тези успехи. Прожекторите са насочени към Христо Стоичков, главния герой на българската футболна сцена, на която той се завърна като треньор на народния футболен тим. Очаква ли ни нов период в българския футбол, който отново ще наречем “Ерата Стоичков”?

При разговор със случаен чужденец в някое от кафенетата на Прага или където и да е в Европа, с най-голяма правдоподобност асоциацията, която ще направи вашият събеседник, след като разбере, че

сте от България, ще е името Христо Стоичков. Трудно може да се сравни която и да е област на човешката дейност с популярността и масовостта, на която се радва футболът. България по света прославят и много други спортисти, оперни певци, художници и учени. Може би за някои наши сънародници фактът да не е от най-радостните, но безспорно най-известният българин в света през последните няколко години е футболната звезда Христо Стоичков.

КЛЮЧОВИ ЛИЧНОСТИ

Няколко са личностите, които в решаващи моменти предопределят звездната кариера на родения на 8 февруари 1966 г. в Пловдив Христо Стоичков. Любовта към футбола при него най-вероятно е генетична. Неговият баща Стоичко е бил вратар на пловдивския “Спартак”. “В училище не бях между най-добрите. Не съм повтарял

година, но всяка сутрин първо слагах в чантата футболната топка, после закуската и, ако остане място – тетраджките.” спомня си години по-късно Стоичков. Човекът, който пръв разпознава таланта на малкия Христо и е причината още на десет години той да постъпи в школата на друг отбор от града – “Марица”, се казва Огнян Атанасов. Той прекъсва поредния уличен мач и му задава съдбоносния въпрос: “Искаш ли да играеш във футболен отбор?”.

Подобно съдбоносно предложение на Стоичков, който тогава играе в третодивизионния “Хеброс” – Харманли, десет години по-късно прави и треньорът на ЦСКА Манол Манолов. Договорът с ЦСКА е само увертюра към годините, белязани със златни трофеи и шампионски титли. През лятото на 1989 г. ЦСКА е на турнир в Палма де Майорка, в който участва и славният испански клуб “Барселона”. Тук се поя-

вяват за пръв път съдбоносните за неговия живот Хосе Мария Менгеля, който по-късно става негов агент и Йохан Кройф. Тази среща на тримата преминава при обстоятелства като от криминален филм. Менгеля чака в кола със запален мотор зад ъгъла на хотела, в който са настанени футболистите на ЦСКА и тайно го отвежда на среща с легендарния холандец Кройф, който сондира възможностите за преминаването на Стоичков в "Барселона". Проблемите около трансфера са много. Категорично против е тогавашният министър на народната отбрана Добри Джуров, остро бранещ интересите на армейския клуб ЦСКА. Какво ли би било бъдещето на Стоичков, ако в споровете около неговата продажба не се е намесил Тодор Живков? На фона на тогавашната, потънала в дълбока икономическа криза социалистическа България, сумата от 4,5 млн. долара, която "Барселона" предлага за Стоичков, предизвиква държавният глава да възкликне: "За тези пари можем да купим чорапогашници и обувки на всички български жени. Да помислят отговорните другари още веднъж и да преценят". Преминаването на Стоичков в "Барселона" става една година по-късно. Година, през която той успява да вкара невероятните 38 гола в родния шампионат и е определен за голмайстор на България и на Европа. Това му носи отличието "Златната обувка".

ЗВЕЗДНИ МИГОВЕ

Много са успехите в кариерата на най-успешния български футболист за всички времена. Специалитети на Стоичков са неочакваните шутове, свободните удари и дузпите. Неговото умение да дриблира с експлозивна скорост му донасят безграничната любов на феновете. Той е един от героите, които допринасят за спечелването

на европейската шампионска титла през 1992 г., когато "Барселона" играе на финала със "Сампдория" - Генуа. Той е в основата и на четирите подред шампионски титли, които "Барселона" печели в периода 1991-94 г.

Но за всеки един българин няма по-незабравими моменти от изявите на Стоичков в националния ни отбор. "Ерата Стоичков" започва в българския футбол на 17 ноември 1993 г. на стадион Парк дьо Пренс в Париж, когато в 89:59 минута Емил Костадинов, след получен от Пенев пас, вкарва историческия гол, който отстранява Франция от квалификациите и отвори пътя на България за успешното представяне на Световното първенство в САЩ през 1994 г. Головете на Стоичков са решаващи за победите ни над Гърция, Аржентина, Мексико и Германия, които ни извеждат на полуфинал и донасят бронзовите медали на страната ни. Стоичков става голмайстор на първенството и в края на фантастичната за него и за всички българи 1994 г. е награден с най-голямото отличие за всеки един футболист – "Златната топка".

Успехите на Камата (един от многобройните прякори на Стоичков) с националния отбор продължават и в квалификациите за Европейското първенство в Англия през 1996 г. За съжаление това е годината, през която златната нишка от успехи започва постепенно да се къса.

ТЪМНАТА СТРАНА НА ЗВЕЗДАТА

Наред с огромното си футболно умение Христо Стоичков е известен с импулсивния си характер и невъздържаност, довели до много наказания и картони. Неговите жестиккулации и разправии със съдиите са пословични. Още при преминаването му в "Барселона" през 1990 г. е наказан с 6 месеца отстраняване от игра за демонстративно настъпване на съдията и предизвикателно държание. Злите езици твърдят, че заради него испанските рефери са изучили детайлно българските ругатни. Влошените отношения с треньора Йохан Кройф довеждат до напускането на "Барса" през 1994 г., но Стоичков не се разбира и със съотборника си Джанфранко Дзола в новия си клуб "Парма". Завръща се отново в "Барселона" през 1996 г., където този път не се спогажда с новия треньор Луис Ван Гаал. Подобна е и ситуацията в националния отбор, който Стоичков през 1997 г. бойкотира. При завръщането си в Национала, Стоичков е приет охотно, но този път на дневен ред са неразбирателствата с Балъков и Трифон Иванов заради капитанската лента. Недобрата атмосфера в отбора и белязаният с конфликти рекордно нисък брой пасове между Балъков и Стоичков са част от причините, довели до българския провал на Световното

първенство във Франция през 1998 г. След кратки пребивавания в отборите на "Ал Насър" в Саудитска Арабия, с който спечелва азиатската КНК и в ЦСКА, където изиграва само четири мача, Стоичков подписва договор с японския "Кашива Рейсол". Страната на изгряващото слънце се оказва само преходен момент във футболната му биография. От 2000 г. Стоичков, в компанията на други позалезли звезди като Лотър Матеус и Карлос Вальдерама, играе в САЩ, където през декември 2003 г. обявява край на кариерата си като футболист.

НАЧАЛО НА ТРЕНЬОРСКАТА КАРИЕРА

Официалното сбогуване с публиката е бенефисът на Христо Стоичков през май 2004 г., състоял се на стадиона "Ной Камп" в Барселона. Пред 60 000 зрители на терена излизат сборният отбор "Барса Дрийм тим" срещу отбора на света. В тях участват звучни имена като: Лечков, Балъков, Пенев, Саморано, Костадинов, Петреску и Ломбардо, ръководени от треньорите Йохан Кройф, Димитър Пенев и сър Боби Робсън. За празничната атмосфера на вечерта допринася и Хосе Карерас, който в специална програма изпълнява Nessun dogma от операта "Турандот" на Пучини. Мачът завършва с победа на отбора на Стоичков, като той самият вкарва два гола. "Исках да спечеля този мач, за да си тръгна от футбола като победител. Днес беше специален ден за мен, но от утре продължавам да изпълнявам обичайните си задължения в "Барса". Под обичайни задължения Стоичков има предвид своята нова функция на наставник на нападателите във всички детски, юношески А и Б отбори на "Барселона" и неговата ангажираност при откриването на нови таланти и попълнения за тях. "За мен е чест да

защитавам интересите на футболен клуб “Барселона”, който ми отвори вратите към един нов свят и ми показа верния път за големия футбол, възпита ме като личност и ми помогна да разбера и другата страна на живота. Ето затова този клуб, този град, както и всички фенове ще останат завинаги в моето сърце”, споделя Стоичков. В този момент той още не знае, че в скоро време в рамките на неговите треньорски задължения ще бъде и националният отбор на България. След слабото представяне на страната ни през лятото на миналата година на първенството в Португалия и оставката на треньора Пламен Марков, Българската федерация по футбол избира възможно най-добрия кандидат. И резултатите не закъсняват. Националният ни тим под ръководството на Стоичков засега се справя сравнително успешно с квалификациите за следващия шампионат, като изключим загубата от Швеция. На това място е най-добре да спрем, да чукнем на дърво и да си кажем: “На добър час, Стоичков и национали, нови успехи и сполуки!”

ЧОВЕКЪТ СТОИЧКОВ

Какъв е Христо Стоичков извън терена? Фактите говорят достатъчно красноречиво. Той е грижовен съпруг и баща. Със съпругата си Марияна, с която се ожена през 1998 г. и до днес са неразделни и имат две големи дъщери – Михаела и Христина. С неговото име не са свързват пикантни клюки, които обикновено съпровождат живота на големите звезди. Въпреки че в родните медии често се припомнят неговите прословути изказвания, като това от световното в САЩ – “Айн, цу цвай, цу дрън!” или ултралаконициният отговор на въпроса – “По-добре ли се чувствате в САЩ?” – “По”, не бива да забравяме, че Стоичков говори свободно испански, италиански, английски, френски, полски и руски. Той отдавна не е онова простичко момче от Пловдив, на което се е усмихнала съдбата, умее да отвори дори вратите към Папата във Ватикана и добре се ориентира в обстановката на големия футболен бизнес. През месец март излезе от печат луксозният фотоалбум на издателство “Труд” “Стоичков – това съм аз”,

който документира богатата му международна кариера. Много важен аспект в живота и кариерата му е неговото родолюбие. Стоичков не пропуска възможност, където и да се намира в света, да изтъкне, че е от България. Почти във всички негови интервюта ще намерите категоричното: ”Моите успехи са успехи на цяла България, страната, която ми даде всичко и страната, с която се гордея.” ■

КЛУБНИ ОТЛИЧИЯ

- Шампион на България: 3 пъти с отбора на ЦСКА (1987,1989,1990)
- Носител на купата на България: 4 пъти с отбора на ЦСКА (1985,1987,1988,1989)
- Шампион на Испания: 4 пъти с отбора на “Барселона” (1991,1992,1993,1994)
- Носител на купата на Испания: 4 пъти с отбора на “Барселона” (1991,1992,1994,1996)
- Носител на Кралската Купа на Испания: 1 път с отбора на “Барселона” (1997)
- Носител на КЕШ: 1 път с отбора на “Барселона” (1992)
- Носител на КНК: 1 път с отбора на “Барселона” (1997)
- Бронзов медалист от Световното първенство в САЩ (1994)
- Носител на Суперкупата на Европа: 1 път с отбора на “Барселона” (1992)
- Носител на Купата на Азия: 1 път с отбора на “Ал Насър” (1998)
- Носител на Купата на САЩ: 1 път с отбора на “Чикаго Файър” (2000)

ЛИЧНИ ОТЛИЧИЯ

- Голмайстор на Световното първенство по футбол през 1994 г. в САЩ
- Носител на „Златната топка“ (1994)
- 2 пъти носител на „Златната обувка“ (1990,1994)
- 2 пъти носител на „Сребърен глобус“ (1992,1994)
- Носител на „Златен Онз“ (1992), второ място през 1994 г.
- 5 пъти „Футболист на годината“ на България (1989,1990,1991,1992,1994)
- 2 пъти голмайстор на българския шампионат (1989 и 1990) с 23 и 38 гола
- “Спортист на годината” на България (1994)

СВЕТЪТ ОТНОВО ГОВОРИ ЗА ТЯХ

КРИСТО ЯВАШЕВ и ЖАН КЛОД откриха в Ню Йорк 19-тия си съвместен проект, който американската преса нарече “Новото чудо на Америка”.

ЛОРА ВЛАДИМИРОВА

“Не мога да гарантирам, че Портите ще се харесат на всички, но гарантирам, че цял свят ще говори за тях”, с тези думи кметът на Ню Йорк Майкъл Блумбърг откри в началото на февруари грандиозния проект на звездната двойка – българина Кристо Явашев и съпругата му Жан Клод. Новото чудо на Америка се нарича “Портите на Централ парк – Ню Йорк 1979- 2005”. То представлява оранжеви винилови платна, опънати на 7500 арки, всяка от които е висока 5 метра. Те се издигат на 37 км. криволичещи алеи и са най-голямата туристическа атракция след поставянето на 25-те скулптури на Хенри Мур през 80-те години. Наричат го още “Оранжевият дракон” и за направата му са използвани 90 000 кв. м. плат. Новото чудо на Америка промени живота на града – училищата включват в дневните си

програми посещения в Централ парк, учениците рисуват и пишат съчинения за оранжевия дракон. Тълпи от посетители чакат часове наред да го видят. Кои всъщност са Кристо и Жан Клод? Той е роден в Габрово, тя в Казабланка, в една и съща година, в един и същи ден, в един и същи час. Съдбата ги е предопределила един за друг, но това става малко по-късно. Кристо Явашев учи в Художествената академия в София в класа на проф. Дечко Узунов. През есента на 1956 година пристига в Прага, за да следва сценография при Емил Буриан. Негови познати си спомнят, че с часове седял на Карловия мост в най-големия студ и... рисувал. В края на същата година обаче Кристо напуска чешката столица и заминава нелегално за Виена, където прави портрети, за да се издържа. Кандидатства в Художествената академия във Виена, но я намира твърде академична, отива във Швейцария и през 1957 година вече е в Париж. Там отново рисува портрети, между които и на Жискара Д'Естен, който по-късно става президент на Франция. Препоръчан е на мадам Де Гийбон, за чиято дъщеря Жан Клод по-късно се жени. През 1964 година младото семейство се преселва в Ню Йорк, където наема два етажа от двевековна манифактурна работилница. Това е техният дом и тяхното ателие, в което се раждат уникалните им проекти. “Тези проекти съществуват, за да провокират нашата представа за изкуството”, ще каже много по-късно Кристо в “Светът на изкуството: Разговори с Б. Даймънстейн”, Ню Йорк 1994 година. “Временният им характер също е част от посланието – да се провокира безсмъртието на изкуството. Тези проекти са краткотрайни, това също

показва, че те по своему изразяват някаква уникалност. Смятам, че ние все повече и повече се изправяме пред необходимостта да станем свидетели на нещо уникално. Наистина жадуваме да зърнем нещо, което се случва един единствен път в човешкия живот. И когато се появят “Чадърите”, “Бягщата ограда”, “Пон Ньоф”... внезапно всеки разбира, че присъства на нещо, което никога няма да се случи”.

Кристо и Жан Клод сами заплащат стойността на обекта, възлизащ на 20 милиона долара. Три милиона подаряват на града. Портите са посетени от стотици хиляди туристи и донасят на Ню Йорк над 250 милиона долара.

Кметът на Ню Йорк Майкъл Блумбърг отличи българина Кристо Явашев и съпругата му Жан Клод с наградата Дорис Фрийдман. Тя се дава всяка година на личности или организации, допринесли значително за обогатяване публичното пространство на града. Наградата е наречена на Дорис Фрийдман, която е основала фондация, поставила си за цел да внесе изкуството в публичните пространства чрез изложби, лекции и пр... ■

България – земя на тракийските царе

СТЕЛА ДАВИДОВА

Българската долина на царете

се намира в района на Шипка и Казанлък. Наскоро златна маска, която няма аналог в света, откри доц. Георги Китов край с. Шипка.

“Уникална златна маска на 2400 години, която е далеч по-добра дори от тази на Агамемнон, е открита в България”, съобщи немският “Шпигел”.

Маската е с човешки облик и е изработена от над 682.5 грама 23.5 каратово злато. Съществува хипотеза, че Китов е разкрил храма на могъщия владетел Ситалк, а новооткритата маска е на Терес, първият известен мощен одриски цар, баща на Ситалк. Любопитно е да знаем, че Ситалк е предвождал 150 000 войска в помощ на Атина през 429 година пр. Хр. в Пелопонеската война. Според проф. Александър Фол, Терес е овладял зоната от Пропонтида до Бургаския залив и долното течение на Марица в края на 7 и средата на 5 век пр. Хр.

“В района на Шипка има много тракийски могили, пише “Шпигел”. Ето защо археолозите са нарекли местността “Българската долина на царете” по подобие на тази в Египетския Луксор”, заключава списанието.

Кои са траките?

За първи път за траки се говори в Омировия епос. Според Херодот траките са най-многобройният народ след индийския. Самата тракийска етнокултурна общност е многобройна. Най-известните групи, населявали земи на днешната българска територия, са одриси, беси, трибали, гети и др. Със сигурност за тракийско присъствие може да се говори от 2 хилядолетие преди Христа, бронзовата епоха. След четвърти век преди Христа Тракия става част от елинистичния свят, а от първия век след Христа влиза в състава на Римската империя.

Територията на страната ни е наситена с тракийски поселения - Перперек при Сливен, скалните гробници и светилища в Родопите, Странджа и Източна Стара планина, некропола при с. Мулутарево, Благоевградско, могилите в Казанлъшката долина, могилите в Пловдивско или по делтата на р. Дунав. Наскоро бе открита и изключително красивата гробница при с. Свещари, обявена за паметник на културата под закрилата на ЮНЕСКО. В Северозападна България - територията на траките трибали - племе с могъщо царство, е открито прекрасното Рогозенско съкровище.

През 2003 година проф. Овчаров преоткрива Перперикон – родопското светилище на бог Дионис. То се нарежда сред трите най-големи в света скални комплекси и се смята, че е връстник на Троянската война. Другите две са в Индонезия и Кавказ. През юни 2004 година археологическата експедиция на проф. Овчаров в кърджалийското село Татул открива и първия надземен храм на територията на България. Смята се, че там е гробът на Орфей, възприеман като един от “седемте мъдрци” на древния свят. Пак в същото село археолозите се натъкват на пещерата “Утробата”, където според древните митове слънцето и земята се срещат. Според траколожката Елка Пенкова, главен асистент в Софийския университет, популярността на паметниците в Казанлъшката долина идва от това, че одриските царе са исторически по-известни, а за царствата и владетелите на север от Стара планина, които са по-далеч от елините, писмените извори са оскъдни. Знае се, че траките нямали писменост и влизат в историята,

забелязани и описани от другите. Затова за едни тракийски племена се знае много, а за други по-малко. Професор Овчаров смята, че досега българската археология се е занимавала предимно с тракийски находки от некрополи и могили и че земята ни е осеяна с много тракийски селища, които чакат реставриране и консервация. “Траките едва ли са се раждали само, за да умрат и да ги погребат. Не знаем достатъчно къде и как са живели. Почти нямаме разкрити градове. Днес Перперикон започва да напълва представите ни”, сподели професорът на една от многобройните пресконференции, посветени на последните археологически открития. Сред културните кръгове по света съществува мнение, че гръцката култура е прееспонирана и интересът към нея намалява. Затова пък тракийската култура е много по-стара и различна от гръцката и в това е българският шанс – да се покаже на света нещо различно и същевременно древно и европейско.

“Българска памет” – на кръстоносен поход срещу иманярството

Българските земи крият в недрата си несметни тайни и богатства.

Легенди разказват за тракийски и римски находки, за златното съкровище на Иван

Шишман, заровено някъде при Урвич при падането на

последното българско царство под турско робство, за богатствата на Вълкан войвода, имането на Осман паша край Плевен. Затова и интересът към археологическите находки в България е огромен не само сред специалистите, но за съжаление и сред иманярите.

По твърдения на статистиката, иманярите в България са около 300 000. След тях се

нареждат дистрибутори, колекционери, чуждестранни изкупвачи.

На кръстоносния поход за търсене на антики в България сериозно и загрижено започна да се противопоставя президентът Георги Първанов. Самият той е историк и наскоро създаде гражданско движение за опазване на културно-историческото ни наследство под работно наименование "Българска памет".

Какво предложи президентът

За частните колекции:

Да се уреди режимът на частното колекционерство чрез регистрация.

Да се помисли върху възможността за амнистия на незаконно създадените частни колекции.

Да се реши дали държавната политика да е консервативна или либерална, т. е. дали да се поощрява търговията с паметниците на културата

За държавната политика към иманярството: Да се обсъди връзката на престъпленията против паметниците на културата с организираната престъпност.

Да се дискутира кое в силовите структури и в законодателството пречи на борбата с новите форми на престъпност.

Да се осигури защита на обектите.

Да се лицензират фирмите, които ползват металотърсачи и скенери за производствени нужди.

Да се забрани продажбата на такава техника на частни лица.

За финансиране на културата:

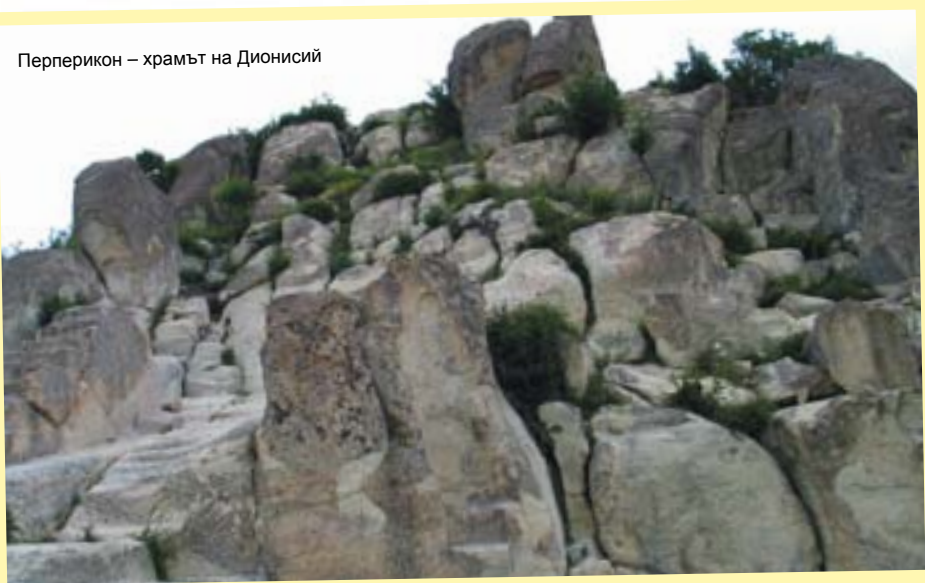
Да има публичност и яснота по сегашните извънбюджетни форми на финансиране на културата. Да се насърчи меценатството.

Да се узаконят концесиите за вече разкрити археологически обекти.

Да се създаде държавна културна лотария.

Къде са земите на Орфей, Дионис и Спартак?

Перперикон – храмът на Дионисий

Напоследък в интернет страници, свързани с туризма, а също по CNN и BBC, гърците непрестанно повтарят фразата: "Елате в страната на Орфей". Румънците също не пропускат да внушат, че Спартак е роден в техните земи. След сложни политически преговори, много емоции, журналистически и научни престрелки между България и Гърция, се стигна до споразумение, че "Орфей е роден в Родопите".

Митичните тракийски герои и исторически личности трябва да се разпознават от западноевропейеца не само чрез рекламите на една или друга страна, но главно по исторически истини и доказателства. Затова е необходима сериозна и задълбочена подготовка в областта на археологията, реставрацията и консервацията на находките. Не на последно място е и популяризирането на разработените археологически обекти. Тоест създаване на инфраструктура и стратегия на археологическия туризъм.

При добра държавна политика България може да стане сензационна туристическа атракция като "Земя на тракийските царе". Където и да се покаже по света изложба на тракийско съкровище, интересът е изключителен. Това разкри и последната изложба на Рогозенското и на Панагюрското съкровище в Бон под кодово име "Траките. Златното царство на Орфей". 200 000 бяха посетителите на тази изложба не само от Германия, но и от много други страни.

Перперикон, "Свещеният град в скалите", в който се смята, че се намира родопското светилище на бог Дионис, макар още в суров вид, привлича над 100 000 туристи годишно. Откриването на Перперикон по научна стойност, според специалистите, след време ще се равнява с намирането на Троя и Микена. Смята се,

че този град е съществувал между 5 век преди Христа – 7 век след Христа. В гробницата на Севт Трети край Шипка са регистрирани около 10 хиляди души за месец. За девет дни златната маска от могилата Светица край Шипка събра 200 хиляди души в Археологическия музей. Тракийското културно-историческо наследство е огромен национален ресурс. Затова и Министерството на културата наскоро стана Министерство на културата и туризма. Една от главните му цели ще бъде и опазване на археологическите паметници и ценности, както и популяризиране на това уникално културно наследство по света. За да може наистина България да стане популярна по света не само с древната си история, прекрасна природа, но и като земя на тракийските царе.

Най-новата информация за газгодишния археологически сезон:

Според доц. Китов екипът му ще търси тялото на тракийския цар Севт Трети. За целта са нужни около 180 000 лв. Проф. Овчаров смята тази година да посвети 4 месеца на археологически разкопки в района на Перперикон. До храма на Дионис постепенно се разкрива голяма царска резиденция на тракийските племена бесите. След 2006 година последната тракийска находка от могилата Голяма Косматка ще обиколи света. Вече има огромен интерес и заявки от САЩ, Япония, Испания, Франция, Южна Корея и редица други държави.

"Орфей не разделя траките и елините – той ги свързва. Орфей и орфизмът са формулата на истинското културно-историческо въздействие между Елада и Тракия, което от своя страна представлява несравним влог в европейското културно наследство." проф. Александър Фол, основател на Института по тракология към БАН и Главен секретар на Международния съвет по траколожки и индоевропейски изследвания.

Българската резиденция в Прага, 2002 г. - Симеон Саксбурготски, Георги Първанов, Николай Свиначков, Соломон Паси, Станимир Илчев, Мартин Томов и др.

ВСИЧКИ НИЕ НОСИМ В СЪРЦЕТО СИ БЪЛГАРИЯ

Разговор с извънредния и пълномощен посланик на Република България в Чешката република

МАРТИН ТОМОВ

МАРИЯ ЗАХАРИЕВА

Навярно ще се съгласите, че трудно бихте могли да намерите по-подходящ кандидат за рубриката „Личности“, в която искаме да ви представяме видни българи, работещи и живеещи в Чехия и по света, от извънредния и пълномощен посланик на Република България Мартин Томов. Още повече, че той се отнесе с внимание и отзивчивост към нашата молба да даде интервю за списание „България“.

Както може би ще стане ясно от следващите редове, нашият посланик в Прага е не само много интересен събеседник, но и извънредно ерудирана личност.

Ваше Превъзходителство, Вие почти 5 години сте посланик на Република България в Република Чехия, но Вашият живот години наред е свързан

с Прага. Кога за първи път дойдохте тук и с какво Ви обогати Чехия?

За първи път дойдох в бивша Чехословакия през лятото на 1969 г., когато започнах да следвам тук заедно с още няколко български студенти. Не знаех чешки и не бях по никакъв начин свързан с тази страна. Отидохме да учим езика в Североизточна Чехия. 1969 година беше година на голямо объркване и отношението към гражданите на държавите, чиито войски пребиваваха тук, не беше еднозначно. Но това едва ли е имало някакво значение за моето отношение към Чехия. По-скоро следването, което е много светъл спомен в живота на всеки човек, изигра съществена роля за моето формиране. В бивша Чехословакия бях четири години представител на тогавашното външно-търговско предприятие „Машинекспорт“. През деведесетте години бях търговско-икономически съветник в нашето посолство тук. А от пет години съм

посланик на Република България в Чешката република. Всички постове, които съм заемал, са били по различен начин едно завръщане в Прага (респективно в Чехословакия или в Чехия) и винаги са ми носели нещо ново. Трябва да призная, че имам много хубави спомени от цялостната си работа тук – възникнаха искрени приятелства с хора, които тогава са ми били колеги, както с чехи, така и със словаци.

С какво точно ме е обогатила Чехия е много трудно да се формулира с няколко изречения, защото става въпрос за дълъг период от време – може би 15-16 години. Но Вие знаете, че

приятелствата, които възникнат по време на следването, остават за цял живот.

А каква е професията Ви преди да се отдадете на дипломатията?

Аз съм учил техника и моята специалност

в Чехия бе “Металорежещи машини”. Впоследствие в България съм завършил и Висшия икономически институт в София със специалност “Икономика на машиностроенето”, т.е. образованието ми отново е било свързано с това производство. Стана така, че много години работих в областта на външната търговия и то в предприятие, специализирано в търговия с машиностроителна продукция.

Наскоро по Чешката телевизия между посланиците, перфектно владеещи чешки език, бе споменато и Вашето име. Какви са предимствата на дипломатите, които могат свободно да общуват на чешки? Какви други езици още знаете? Група посланици, които знаем чешки език, решихме да си направим нещо като организация и да се срещаме с различни политици по най-различни поводи. Първата среща за наше много голямо удовлетворение беше с президента Клаус и по този повод имаше интервю с него по телевизията и бяха изредени посланиците, които знаят чешки език. За всеки един държавник е много приятно, когато посланиците и дипломатите владеят езика на държавата, в която са изпратени. Така че ние се надяваме с афиширането, че знаем чешки, да бъдем още по-полезни с дипломатическата си дейност за нашите държави. Безспорно чешкият език много силно ми помага в контактите ми и в работата тук. Директното общуване извън Министерството на външните работи, извън Министерския съвет и Канцеларията на президента, където се говорят много езици, е от голяма полза. Освен чешки говоря още руски, сърбохърватски, немски и английски. От чуждите посланици в Прага, единствено в моето семейство, всички знаем чешки език и това много впечатлява нашите партньори.

Как приемат чешките власти българските дипломати в сравнение с дипломатите на другите държави? Смятате ли, че има някаква разлика? Не съм чувал от колеги да са имали проблеми с чешките власти заради това, че са българи. И в моя живот нищо подобно не съм срещал, нито пък имам някакъв негативен опит в тази насока. Разбира се, отношенията между хората са персонални. Когато един човек е изряден, когато кореспонденцията се движи по определен начин, когато в дипломатията различните поводи за срещи са в един коректен тон, винаги този дипломат е уважаван много повече. Специално за себе си мога да кажа, че не си спомням да е имало някакъв проблем в комуникацията с нашите чешки партньори на каквото и да е ниво. Друга тема е дали съвпадат

интересите на двете държави, за да се постигне единодушие по различни въпроси.

По време на Вашия мандат бяха подписани редица споразумения между България и Чехия. Кои според Вас са най-важните от тях?

През тези пет години, откакто съм посланик, се измениха много неща. Но, естествено е, първата спогодба да остави много ярки впечатления. За мен от външнополитическа гледна точка, може би, най-голяма роля за нашите двустранни отношения изигра приемането на България за член в ЦЕФТА и то, когато Чехия бе председател на ротационен принцип.. Това беше повратен момент във външнополитическото развитие на страната ни и доказателство, че България върви по пътя на реформите към пазарната икономика. Доказателство, че България върви неотменно като демократична държава с демократични принципи по пътя на европейската демокрация и че е загърбила своето комунистическо минало и тоталитарен режим. Разбира се, има много спогодби, които играят

Считам, че много дълги години икономиката беше политизирана и отдавна беше време да бъде икономизирана политиката.

решаваща роля в отношенията между двете държави и в живота на хората в двете страни. Искам да информирам читателите на вашето списание, че през февруари тази година се подписа споразумение между Министерството на образованието и науката на България и между Чешкото министерство на образованието, което много ме радва, защото тази спогодба третира и въпроса за размяна на студенти, научни работници и т.н. Много бих искал да има отново български студенти тук и, разбира се, да има чешки студенти в България. Сега броят на тези студенти е доста ограничен. Доколкото ние имаме информация между 25-30 българи учат в чешките висши учебни заведения и може би също толкова чехи учат в България. Тази спогодба ще обнови сътрудничеството между научните среди на двете страни, а това е действително нещо много важно.

А кои са най-ярките мигове в работата Ви на посланик на Република България в Чехия, мигове, които никога няма да забравите?

Ежедневието на един посланик и на едно посолство не е еднотипно. Всеки ден ние се срещаме с различни случаи, които трудно могат да се поставят под един и същ знаменател. Но мога да кажа, че в историята на българската дипломатия, а тя е на около 125 години, има само трима души, които са заемали поста търговски съветник (или съветник по търговско-икономическите въпроси) и посланик. И аз съм един от тия трима. Считам, че много дълги години икономиката беше политизирана и отдавна беше време да бъде икономизирана политиката. Тази моя “теория” изглежда ми спечели поста на посланик.

Мартин Томов, посланикът на САЩ
Уилям Кабанис и съпругите им

Най-яркият спомен от дипломатическата ми дейност тук несъмнено е от 2002 г., когато се проведе срещата на високо равнище на НАТО и когато България получи покана за членство в НАТО. Това беше върхът на усилията на българското правителство, върхът на усилията на Министерството на външните работи, на Министерството на отбраната и на всички, свързани с това дипломати. А ние, които бяхме в Чехия, имахме историческия шанс да присъстваме на това събитие. Мога да ви кажа една любопитна подробност – резиденцията на българския посланик в Прага е единствената резиденция, събрана в един и същи момент, президента на Република България, министър-председателя, външния министър, министъра на отбраната, бившия президент, бившия външен министър, заместник-министри, дипломати и т.н. (Това беше приемът по случай поканата ни за членуване в НАТО.)

По конституция не е възприето, когато президентът е извън държавата, министър-председателят да бъде с него. Единствената българска резиденция, където се е случило нещо подобно, е пражката.

Очаква ли се в близко бъдеще президентът на България да направи официално посещение в Чешката република. Ако не се лъжа, последният български президент, посетил Чехия, е Петър Стоянов.

Да, последното посещение на президентско ниво беше на Петър Стоянов. Миналата година през есента президентът Клаус посети България. Това беше едно историческо посещение поради няколко причини. То е първото официално посещение на чешки президент в България, първото официално посещение на Вацлав Клаус в качеството му на президент на

Балканите – и то именно в България. При това посещението му траеше три дни. От гледна точка на дипломатическата практика това е рядко срещано явление, защото в Европа посещенията са в рамките на ден – ден и половина. Тези три дни бяха изпълнени с изключително интензивна програма. Освен срещите с всички ръководители на нашата държава, президентът Клаус държа реч в Народното събрание, където ясно и категорично заяви подкрепата на Чешката република за влизането на България в Европейския съюз. Евантуално догодина би могло да се осъществи посещение на нашия президент в Чехия. Сега обаче работим за осъществяване на посещение на българския премиер през пролетта на тази година в отговор на посещението на бившия премиер Владимир Шпидла в България.

Вие съпровождате президентът Вацлав Клаус по време на визитата му у нас. Какво според Вас му направи най-силно впечатление?

- Аз имах много възможности да говоря с президента Клаус, със съпругата му и със съпровождащите ги лица. Силно впечатление им направи решителността на нашата държава да се справи с проблемите, които възникнаха пред нас, решимостта ѝ да стане член на Европейския съюз и голямата подкрепа на тази идея не само сред политиките, но и сред обикновените хора. Изключителен интерес за президента представлява действието на валутния борд в България, тъй като всички знаем, че той е професор по икономика. По време на посещението президентът Клаус изнесе лекция в Икономическия институт и стана doctor honoris causa. Делегацията посети Бачковския манастир и се запозна с ролята, която е имала православната религия за опазване на българските традиции в най-тежките периоди от историята ни. В програмата имаше посещение на няколко града, между които и Варна, от която семейство Клаус имат много приятни спомени.

Вие обаче сте поддържал контакти и с редица други видни чешки политици, включително и с бившия президент Вацлав Хавел. Кои са най-интересните моменти в тези срещи?

Чешката политическа сцена е много интересна и всички разговори с тези политици имат своята стойност. Аз имам не само близки познания, но и лични приятелства с хора от политическия елит в Чехия. Бившият президент Хавел е един изключително харизматичен човек и всеки разговор с него е едно обогатяване. Говорили сме на различни теми – за предишните режими, за детството му, за театъра и т.н.

С президента на Чешката република Вацлав Клаус, 2004 г.

Разбира се, аз познавам всички чешки евродепутати, а с някои от тях сме изключително близки. Ние не само искаме да лобираме за българската кандидатура, но работим активно с депутати и от двете камари на Парламента, а същото се отнася и за отношението на парламентаристите в Чехия към българската държава и нейните дипломати.

Аз имам приятели от следването, но приятелството е в живота. В политиката обаче става въпрос за интереси.

А каква е формулата, по която работи посолството на Република България в Прага?

За нас, българите, Чехия е една приятелска страна, с която споделяме стратегическо сътрудничество и общи отговорности за бъдещето на Европа, с други думи, в политическо отношение, тя е една приятелска държава, а в икономическо отношение – един желан партньор. Контактите между двете държави са високо над европейските стандарти и показват една близост и доверие в политическо отношение.

Формулата на посолството е България да стане център на чешките интереси на Балканите.

Стокообменът между Чехия и България за периода 1993 – 2004 г. е нараснал почти пет пъти. Българският износ за Чехия вече е около 90 милиона долара и тенденцията е непрекъснато да нараства. През миналата година приблизително 102 000 чешки туристи са посетили България, като статистиката не отчита децата. Фактът, че чешките граждани идват в България, показва, че туристическият продукт, който предлагаме, е атрактивен и конкурентноспособен. Тук искам да подчертая, че контактите между България и Чехия не са само на политическо и икономическо ниво и българското посолство в Прага всячески се стреми да ги разнообразява.

Как ще окажете чешките инвестиции в България?

Това е икономически въпрос от първостепенна важност. България се старее да привлича инвестиции от чужбина много активно. За Чехия през миналата година най-голямата инвестиция е в България и е в областта на енергетиката. Всички знаят за покупката на СЕЗ. България е лидер в производството, разпространението и продажбата на електроенергия в Балканския регион. Ние искаме да запазим тази позиция и при влизането ни в Европейския съюз. Това е свързано и с проекта за Втора атомна електроцентраля край Белене.

Веднага искам да кажа, че има и български инвестиции в Чехия. В Моравия има една т. нар. българска фабрика, има доста фирми със смесен капитал - най-вече

С министър-председателя на Чехия Станислав Грос

България не излиза от нашето сърце не защото нашата държава е велика или богата, а защото си е нашата мила и родна България.

в областта на търговската дейност. Мисля, че в много скоро време ще има и още.

Според Вас има ли разлика между българите, които живеят в България и тези, които живеят в чужбина и по-специално в Чехия?

Трябва да Ви призная, че аз не съм мислил по този въпрос. Трудно е да се отговори, защото примерно аз съм софиянец и мога да Ви кажа, че дори софиянците от различните квартали се различават помежду си. В Израел чух следното определение за нас – българите са тия, които бабите им ги разтриват с ракия. Т.е. самата дефиниция “ние, българите” е малко разтегливо понятие. Твърде е възможно нашите съграждани, които живеят дълго време в Чехия, да са приели някои черти от чешкия начин на живот – това е съвсем естествено. Ако има някаква разлика, тя е в този насока. Иначе не виждам да има разлика в основния начин на възприемане на живота, във възприемане на политическите и икономическите реалности. Може би, българите,

които живеят в Чехия, се срещат често с някои проблеми, а други проблеми пък са автоматично по-уредени.

Но аз си мисля, че ние всички носим в сърцето си България, независимо от това кой къде се намира. България не излиза от нашето сърце не защото нашата държава е велика или богата, а защото си е нашата мила и родна България.

За българите в чужбина е много важно да съхранят българщината в чужда среда. Какво е според вас основното в тази насока?

Да, вижте, основните духовни ценности, които са ни съхранили по време на турското робство, са

нашата азбука, нашата православна религия и нашият език.

Предполагам, че това са елементите, които навсякъде изиграват съществена роля за съхраняване на българското. Тук бих желал например да видя една българска православна черква. Фактът, че има Българско училище в Чехия, фактът, че има Неделно училище, показва, че българщината не се губи и никога няма да бъде загубена. Българският език се чува доста често в Чешката република. Освен това Чехия е близко до България, а съвременната техника и наличието на сателитна телевизия улесняват контактите с нашата страна. По-неприятният момент е наличието на няколко български организации тук. Мисля, че трябва да са по-малко. Но тук изказвам своето лично мнение. В крайна сметка това е решение на българите, живеещи тук.

В тази връзка искам да Ви попитам какво е Вашето мнение за консоли-

дацията на българската диаспора в Чехия?

Ние имаме информация за съществуването на 10 регистрирани и функциониращи съгласно чешкия закон български организации, т.е. явно има потребност от съществуването на тези десет организации. Това са реалностите и ние се съобразяваме с тях. Струва ми се, че е добре да има някакъв вид конфедерация на тези дружества, за да могат поне основните направления от дейността им (а те трябва да са в областта на просветата и културата) да се координират.

Посолството извърши много, за да се признае българската диаспора и да добие тя статут на малцинство съгласно чешкия закон.

Наличието обаче на толкова много организации създава дискомфорт по отношение на договореността и като пример мога да посоча факта, че в Съвета на представителите на малцинствата към Министерския съвет на Чешката република ние нямаме наш представител, а двама наблюдатели. Това лишава българите, които живеят тук, от достъп до пряка информация и от право на глас, а може би и от субсидии. Но като посланик искам да кажа следното- колко български организации ще има в Чехия е въпрос на българите, живеещи тук, а не е въпрос на посолството.

Според Вас какво може да помогне на човек в днешното динамично време да се чувства щастлив или поне в хармония със себе си и с околния свят?

Аз не се чувствам компетентен да давам никакви съвети. Въпросът за щастието е толкова индивидуален... Но на мен ми се струва, че когато един човек се чувства реализирал се в живота, тогава е много по-близо да щастието. А тази реализация

има много различни аспекти – някой иска да има много деца, друг иска да има много титли, трети иска да е шампион, четвърти - да има няколко висши образования, а пети – да има възможно най-високи доходи. Реализирането на всичко това изисква много сериозен труд. И в този труд и в неговите плодове, може би, хората виждат пътя към щастието. Разглеждам присъствието на българите в Чешката република като място, където те са намерили една добра реализация или най-малкото така са се стекли обстоятелствата, че това, което правят в момента ги удовлетворява. Това, разбира се, не означава автоматически, че всички българи тук са щастливи. Не, напротив. Всеки си има своите проблеми, а дори и само един малък проблем може да направи и най-щастливия човек толкова нещастен... Въпросът с вътрешната хармония интересува философите открай време. На тази тема има много трактати и книги. Но все пак си мисля, че нашенци са щастливи, когато виждат, че животът им е уреден, когато виждат, че България просперира.

Посолството извърши много, за да се признае българската диаспора и да добие тя статут на малцинство съгласно чешкия закон.

Знаете ли, трябва да Ви призная, че работата с диаспората е един от най-трудните елементи на работата в дипломатията. Обикновено тези хора са с двойна гордост, т.е. те са чувстват горди, че са българи и че живеят и работят в Чехия. С други думи трябва да се подхожда много внимателно и не само едностранно... Но това не е само по отношение на етноса и по отношение на политиката или по отношение на икономиката. Ние в България сме православни, тук има католици и протестанти – това също е един много чувствителен момент. Както знаем, всеки намира пътя към Бога сам за себе си по свой начин.

Възможността да има изключително много и безпрепятствени контакти между България и Чехия, като се започне от безвизово пътуване и се стигне до спогодби, уреждащи живота, е голямо преимущество. Европейските ценности, които двете държави изповядват, т.е. основните стълбове, на които се крепи Европейският съюз, като свободно движение на трудови ресурси, на капитали, на политически идеи, на стоки, е елементът, който прави живота значително по-щастлив, по-перспективен и по-отворен. И аз мисля, че това е главното, което имат всички българи, които живеят в Чехия. Първо, че могат спокойно да се върнат в България, когато пожелаят и както пожелаят – без да са квалифицирани по някакъв начин. Второ, че намират България и там, където са – благодарение на съвременната техника, на интернет, но най-вече на училището и черквата. И трето –

щастието е там, където човек го търси, ако не го търсим, го няма...

Вашето пожелание за списание "Българи"...

Ако ми позволите, искам първо да благодаря за възможността да бъда представен във вашето списание и да споделя някои мисли. Второ, искам да ви пожелаая списанието да излиза в максимален тираж. И най-вече искам да ви пожелаая много читатели, бодрост и радост. ■

МАРТИН ТОМОВ е роден през 1950 г. в София. Следвал е в Чехия и в България - в Чешката политехника (ČVUT) в Прага и във Висшия икономически институт в София. В периода 1996 – 1999 г. е търговско – икономически съветник към Българското посолство в Прага. От 2000 г. е извънреден и пълномощен посланик на Република България в Чешката република. Женен е. Има една дъщеря.

Българският посланик, посланикът на ЮАР Ноел Ноа Леоко и съпругите им

БЪЛГАРИЯ – АТРАКТИВНА ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ

През февруари тази година в Прага се проведе поредното туристическо изложение Holiday World 2005. На него страната ни участва с информационен щанд от 40 кв.м. По този повод имаме възможността да разговаряме с изпълнителния директор на Българската агенция по туризма БИСЕР ЯЛЪМОВ.

МАРИЯ ЗАХАРИЕВА

Г-н Ялъмов, с какво се занимава създадената през септември в България Агенция по туризъм, кои са основните насоки на дейността ѝ?

Агенцията по туризъм беше създадена с постановление на Министерския съвет през септември 2004 г. и тя е резултат от политиката, която правителството води за налагане на туризъм като определящ отрасъл в българската икономика. Три са основните направления на дейност, които Агенцията има.

Първото е *развитие на туристическия продукт*, което се изразява в постоянна връзка между Агенцията по туризъм и регионалните структури. С тях Агенцията поддържа непрекъснат обмен на информация за това как предлагането на туристически продукт в България се приема в чужбина и как - от клиентите в България. От друга страна регионалните структури информират какви са техните цели и стратегии за развитието на туризъм. Второто направление в дейността ни е *регистрация, категоризация и контрол*, което на практика означава, че Агенцията по туризъм дава категоризациите на всички хотели в България, както и на ресторантите, туроператорите и турагентите. Ние контролираме изпълнението на концесиите по плажовете и по скипистите. А сега ще контролираме и изпълнението на наредбите за професиите в туризъм. Третото направление в нашата дейност е *“Маркетинг, реклама и информация”*, т.е. проучваме как България е приемана като туристическа дестинация както по света, така и в страната. За тази цел използваме нашите контакти с големи чужди туроператори и нашите търговско-икономически служби; постоянно сме в контакт с чужди журналисти и с българската преса. По този начин следим както макроикономически показатели, така и конкретика за това как българския туристически продукт е приеман. Въз основа на това и благодарение на комуникацията, която имаме с общини, областни управи, туристически сдружения в страната, формираме програмата за реклама на България в чужбина. Рекламата се изработва от Агенцията по

туризъм, но се одобрява от Националния съвет по туризъм.

А какъв е одобреният за 2005 г. бюджет на Агенцията? Ще осигури ли той участието на България в туристически изложения и борси?

Бюджетът за 2005 г. е 6 милиона лева. През тази година страната ни ще бъде представена на 55 туристически борси и изложения. Там ще участваме с национални или с информационни щандове. В нашата бъдеща работа акцентираме върху регионалното презентирание на България, защото регионалният принцип е най-добрият начин една туристическа дестинация да бъде показана в нейното богатство и разнообразие. Доказателство за това е участието на регионалните сдружения като Родопи, Централен Балкан, Царевград. Участват вече кметства и общини – Варна, Пловдив, Несебър, Поморие, Велико Търново, Смолян. С други думи много наблюдаваме на представянето ни като туристическа дестинация на регионален принцип.

Каква ще е през тази година медийната реклама на България по света?

Няколко са насоките, по които работим за представянето на страната ни в чужбина. Вече отпечатахме рекламни материали и брошури. За първи път от 15 години насам българската администрация в сфера-

та на туризъм произведе собствени каталози, с които да представя отделните продукти на България. И тук наблюдаваме не само на конвенционалните за момента морски и планински туризъм, но представяме страната ни и с развит балнеотуризъм, с развит селски туризъм, еко - и културен туризъм. Представяме в отделна брошура София като възможност за ситибрейкове и други програми. Също така наблюдаваме на нови и модерни форми на туризъм, какъвто е конгресният туризъм. Много важно за нас е медийното представяне на България. В тази насока отново ще използваме представянето ни чрез рекламни спотове в паневропейски телевизии. В края на февруари започнахме реклама в Евронюз и в Евроспорт. За целта са изготвени рекламни клипове за България. За представянето ни по международните борсови изложения са изработени два нови и актуални филма за България и за София. Освен това, медийно ще бъдем представени и в печатни издания (вестници и списания) по съответните пазари - в зависимост от тяхното значение за българския туризъм.

С други думи за изминалата половина година сте постигнали значими успехи...

Да, имаме огромно развитие. Това се дължи на състава на Агенцията по туризъм, както и на насоките, които аз и ръководният състав определяме. Смяя да твърдя, че Агенцията е институционално изцяло изградена и работи по един нов, модерен начин *да представяме България култивирано като целогодишна, атрактивна туристическа дестинация.*

Тук наблюдаваме повишен интерес на чешките туристи към България. Какво сочат статистиките?

Чехия е една от страните, която бележи значителни ръстове в това отношение. През 2004 г. България е посетена от 102 000 чешки туристи, което представлява ръст спрямо 2003 г. от около 30%. Тази цифра не включва децата, които са записани в паспортите на родителите си. Броят туроператори, които предлагат България като място за почивка, е над 15. Засега обаче страната ни е разглеждана от чешкия турист като туристическа дестинация основно с цел морски туризъм. Т.е. туроператорите могат да повишат предлагането на скиттуризъм, екотуризъм, посещения на манастири, винарски туризъм и т.н. Фактът, че през лятото и есента на миналата година в нашата страна бяха открити тракийски културни ценности от световен мащаб, може още повече да повиши интереса на чешките туристи. И в тази насока чешките туроператори могат да бъдат много по-активни. ■

Заместник-министър Гергана Грънчарова: Българите зад граница да търсят път един към друг и към България

МАРИЯ ЗАХАРИЕВА

В началото на март в Прага бе една от най-обаятелните дами на българското правителство – заместник-министърът на външните работи Гергана Грънчарова. По наша покана тя посети неделното училище към сдружение "Възраждане" и даде ексклузивно интервю за списание "Българи".

Г-жо Грънчарова, известно е, че голяма част от българския интелектуален елит е извън пределите на България. Според статистиката между 750 000 и 1 200 000 българи живеят в чужбина. Има ли Министерството на външните работи концепция за духовното единение на българите извън граница и дали в бъдеще ще има условия някои от тях да се върнат в Родината?

Действително темата за българите зад граница е важна тема и нейното решение ще се търси поетапно, дългосрочно и от много на брой правителства. Сегашното правителство постави като основен акцент в работата си именно комуникацията с онази голяма група българи, които са намерили своята професионална реализация и своето щастие някъде извън границите на България. Това е един много труден процес. Има немалко предавания и рублики, които говорят за другата България. Нашата тайна надежда е, че *ще дойде моментът, в който икономическото развитие на България, културното богатство, посоката, в която се движи страната ни, ще бъдат огромна притегателна сила за онези български семейства, които са решили да напуснат Родината ни преди време.*

Министерството на външните работи като институция се опитва да търси контакт с тези наши сънародници и да отговаря на потребностите им. И доказателство за това е, че през последните няколко години ние разширяваме дипломатическия си персонал зад граница, откриваме нови мисии. Буквално от броени дни имаме две генерални консулства в Америка – на места, в които съществува сериозна българска диаспора.

Като цяло става въпрос за един двустранен процес. Не е нормално да мислим, че държавата ще има възможност да търси и намира всеки наш сънародник зад граница, както е било преди 1989 г. Има случаи, в които държавата поема основни отговорности във връзка с една или друга българска група. Немалко са примерите, в които наистина става въпрос за подредена и синхронизирана държавна политика.

Много важно е обаче българите в чужбина да бъдат активната страна, да търсят своето място и да поемат своята инициатива в оформянето на цялостната държавна политика.

Аз самата получавам много писма и имам много обаждания от българи зад граница. Едни се обаждат, за да похвалят някой наш дипломат, други пък се оплакват от някои наши представители. Целият този обмен на информация е много ценен, за да знаем как България се опитва да търси обединение на нашите сънародници. Като виждам каква е ситуацията и в Прага, *много ми се ще хората, които са*

далеч от Родината, да търсят път един към друг, защото за съжаление нашата диаспора не е сред най-обединените, сред най-силните и сред най-активните.

Важно е да се разбере, че колкото по-обединена е българската общност зад граница, толкова повече придобивки тя може да получи за себе си, толкова повече може да представя културното ни богатство и това, като последствие, би имало огромна роля за изграждане имиджа на България.

Съзнавайки голямата отговорност, която страната ни има,

бих се обърнала с апел към всички българи зад граница да търсят контакт един с друг, защото така ще бъдат по-силни и да търсят път обратно към България. Надявам се, няма да е далеч моментът, в който България ще бъде истински притегателен център за тях.

В тази връзка исках да Ви попитам как виждате бъдещото място на България в Европейския съюз?

Много Ви благодаря за този въпрос! Все пак това е моята тясна сфера на компетентност и аз си мисля, че *България направи огромен скок през последните няколко години*. Всъщност във външната политика рядко се случват толкова много значими неща за толкова кратък период от време. Ако обърнем поглед назад, ще видим, че само за няколко години България премина през едно много успешно членство в Съвета за сигурност на ООН. България стана член на НАТО и то в Прага. Това беше кауза, за която се бореха поколения българи през последните 15 години. България се включи в преговори за членство в Европейския съюз и след броени седмици (на 25 април) ще подпише необходимия за това договор. Завърши едно изключително успешно и трудно председателство в Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа. Това са огромни стратегически приоритети, които се извършват в рамките на няколко години и допринасят за изграждането на един съвършено нов облик на страната ни. Надявам се, че българите зад граница усещат това. Следващият период трябва да има една основна цел – превръщането на тези външнополитически приоритети в икономическо движение. България ще бъде все по-атрактивна за чуждестранните инвестиции, за чуждестранните туристи. Това е процес, който трайно би променил имиджа на страната ни.

А има ли разлика между мъжете-политици и жените-политици? Потрудна ли е според Вас ролята на една жена-политик на българската политическа сцена?

Има известна разлика и тя е свързана с различния тип социални ангажименти,

които мъжът и жената имат в съвременния живот. Особено отговорна е ролята на жената-майка, каквато съм аз. Понякога провеждам дълги разговори с малката си дъщеря, за да я убедя, че и майките работят, че съвременният свят е доста по-различен от света, който нейните баба и дядо са имали. Просто животът е динамичен и ние сме част от тази динамика. За мен поставянето на категории като мъж-политик и жена-политик е твърде условно. Всъщност формулата за успешен политик може би преминава през личностните качества на всеки един от нас, през неговата ценностна система, а това дали е мъж или жена е някакъв вторичен фактор. Аз съм забелязала, че жените в политиката понякога са склонни към една по-голяма чувствителност. Може би им е присъщ малко по-прагматичен подход, от което като цяло политиката печели.

Успешната политика е комбинация между правилно събраните хора (без значение - мъже или жени), които в своята ценностна сиситема много точно са подредили приоритетите си.

Не е лесно да си политик (независимо дали си мъж или жена) в една държава, в която политиките не заемат много високо място в съзнанието на обикновените хора. На мен лично ми коства много да се опитвам с аргументи да преодолявам това вградено предубеждение.

Вие бяхте обявена за най-елегантния политик на годината. Как успявате да съчетавате всички свои задължения с грижата за добрия външен вид?

Не го правя по задължение. Това за мен е ключ към доброто настроение и към ефективната работа. *Мисля, че уважението към хората около нас минава през уважението към самия себе си.*

А външният вид е част от образа, който искаш да изразиш чрез себе си. Българската жена е много елегантна, много силна, много добре стояща не само в политиката, в бизнеса, но и във всички обществени сфери. И аз си мисля, че българката много достойно ще се подреди до останалите жени, които вече са в Европейския съюз. ■

МУЗИКОЛОЖКАТА Д-Р МАГДАЛЕНА МАНОЛОВА, която е чешки възпитаник, е автор на новоизлязлата книга “Българският оперен мит” (“Български бетселър”, София, 2005 г.). Портретите на големите български гласове като Борис Христов, Николай Гяуров, Никола Гюзелев, Райна Кабаиванска, Анна Томова-Синтова, Гена Димитрова са написани интригуващо и с дълбоко познаване на проблематиката.

ИМЕНИТИЯТ БЪЛГАРСКИ КЛАРИНЕТИСТ

Иво Папазов-Ибряма получи една от наградите на Би Би Си за World music, които тази година бяха раздадени в английския град Гейтсхед. Неговият албум “Панаир” спечели наградата на публиката в категория “Европа” заедно с два испански състава. Така името на Ибряма се нареди до Юсум Дур (категория албум на годината), неотдавна концертралите в Прага “Тинариуен” (категория “Африка”) и “Ласа” (категория “Америка”). Концертът от награждаването на Би Би Си е бил излъчван от националните телевизии на 30 страни.

ЛЕГЕНДАТА НА БЪЛГАРСКИЯ РОК

Създадената през 1968 г. група “Шурците”, е изнесла концерти за българите, живеещи в Париж и Мадрид, които са преминали с огромен успех. При завръщането си в страната доайените на българската популярна музика са свирили за многобройните си почитатели на концерт в НДК в София.

ОТКРИТАТА В КРАЯ НА МИНАЛАТА ГОДИНА

изложба на следвалия в Прага знаменит български художник Жорж Папазов се радва на огромен успех. Роденият преди 110 години авангарден художник е наред с Кристо и Паскен сред малцината българци, успели да се впишат в световното

изкуство на 20 век. Националната художествена галерия е изложила 20 живописни творби и около 40 графики на Папазов.

ВЕСЕЛИНА КАЦАРОВА

В ПРАГА

В плеядата големи български гласове на световните оперни сцени

името на младата певица Веселина Кацарова в последните години се радва на изключителна признателност. Събитие в музикалния живот на

Прага и възможност да се срещнем с нейното изкуство ще бъде нейния рецитал, който тя ще изнесе на 26 май 2005 г. в “Stavovské divadlo”.

Невероятната красота на гласа ѝ и широкият репертоар, който Веселина Кацарова изпълнява, я нареждат - заедно с Дженифер Лармур и Чечилия Бартоли - сред най-известните мецосопрани на нашето съвремие. Нейният рецитал, включващ творби на Хендел, Глук, Моцарт и Росини, ще бъде съпроводен от оркестъра на Народната опера в Прага с диригент Давид Сириус.

СВЕТОВНОИЗВЕСТНИЯТ ЦИГУЛАР НАЙДЖЪЛ КЕНЕДИ

изнесе на 18 март в Зала 1 на НДК концерт, за който ще се говори още много дълго. На концерта в София маестрото е свирил на цигулка Гуарниери от 1736, която е била една от причините за засилените мерки за сигурност около звездата по време на пребиваването му в столицата ни. В неговата двучасова програма са звучали “Четирите годишни времена “ на Вивалди, както и преработки на Джими Хендрикс.

ТВОРБИ НА ВАСИЛ ИВАНОВ

Един от първите художници, който през 50-те години си позволява езотерични теми в произведенията си, е Васил Иванов. През април столичната галерия “Максим” е открила негова експозиция от графики, рисунки и масло.

САЛОН НА ИЗКУСТВАТА В СОФИЯ

Десетото юбилейно издание започва на 11 май и ще продължи до 12 юни под мотото “20 Европа 21”. Програмата на салона, който ще се проведе в НДК, ще включва концерт на Хосе Карерас, детски фестивал “Нови съзвездия” и медиен фестивал “Осмата муза”.

ЮБИЛЕЙ НА ГЕОРГИ КАЛОЯНЧЕВ

Известният български актьор, който навърши 80 години през януари, съчета своето тържество с премиерата на постановката “Космонавти”, състояла се на 8 април в Сатиричния театър. Цветя на юбилея са изпратили президентът Георги Първанов, кметът на София Стефан Софийански и много министри от кабинета. Кулминацията на вечерта е била коронясването на Калата. “Ако има актьор-мохикан, който да носи титлата “Негово величество”, то това е Георги Калоянчев.” С тези думи директорът на “Сълза и смях” Бойко Богданов постави театралната корона на главата на Калоянчев.

МАРИУС КУРКИНСКИ КАТО РЕЖИСЬОР ОТ НАРОДНИЯ ТЕАТЪР

На 8 април се е състояла премиерата на пиесата на Алфред дьо Мюсе “С любовта шега не бива”. Известният певец и актьор е подходил към темата много нетрадиционно. Сред зрителите в първия ред седели част от актьорите, а декорът на сцената бил стенописът “Тайната вечеря” на Леонардо.

НАЙ-ДЪЛГОТО ХОРО НА СВЕТА

Уважаеми ДАМИ и ГОСПОДА, БРАТЯ и СЕСТРИ БЪЛГАРИ, Най-висш дълг на всяко поколение е да предаде на деца и внуци традициите на своя народ, традиции пропътували със стоицизъм и жертвоготовност трудния път от дълбока древност до наши дни... За да докажем пред света своята древност и уникалност, Продуцентска къща “Пирина”, по идея на големият български певец на народа ИЛИЯ ЛУКОВ и деца от 144 СОУ “Народни будители” – София, съвместно със Столична Община и много други съмишленици, на 02.05.2005 година в София, на площад “Александър Невски” ще организират НАЙ- ДЪЛГОТО ХОРО НА СВЕТА, което ще бъде опит за поставяна световен рекорд за книгата на Гинес. Очакваните участници от София, страната и гости от чужбина ще надвишава 17 000 -18 000 души над 7 годишна възраст. Старият рекорд е около 6000 участници. Ще се играе “ право “хоро, като през целият ден на две сцени всички състави ще могат да покажат своите умения. Да открие концерта е поканен Иво Папазов – кларнет № 1 на света. Така в този ден София от 10 до 22 часа ще се превърне във фолклорното сърце на България, изпращащо на света своето послание, което всъщност е дефиницията на хорото.

д-р. Анна Караангелова

ЕМИЛ ДИМИТРОВ

ЕДИН ГЛАС, КОЙТО НЕ МОЖЕМ ДА ЗАБРАВИМ

ИВАН ИВАНОВ

Каква би била българската популярна музика без песните “Арлекино”(1962), “Нашият сигнал”(1964), “Ела в София”(1968), “Моряшко сбогом”(1969)? Щеше ли някой от западната страна на тогавашната желязна завеса да научи, че и България има своите талантиливи изпълнители и композитори, ако не бяха успехите на Емил Димитров на международните сцени? А колко е голямо разстоянието от статута на абсолютна звезда до забвението и самотата във вилата в Княжево с месечна пенсия от 38 лева?

Въпроси, въпроси, въпроси...

Щяхме ли изобщо да търсим за тях отговор, ако на 30 март 2005 г. един от тези, които изградиха моста към това, което днес наричаме българска поп- и рокмузика, не ни напусна завинаги? В живота на Емил Димитров (22.12.1940, Плевен) имаше много повратни моменти. Може би съдбата му е предопределила артистичното призвание още с факта, че неговите родители са факирът Мити и хиромантката Мадам Сузи. Може би той щеше да бъде също толкова успешен актьор, ако през 1960 г. не беше прекъснал следването си във ВИТИЗ “Кръстьо Сарафов”, за да направи своя дебют като певец. Заедно с Леа Иванова и Ирина Чмихова той беше една от звездите на българската естрада на 60-те години. Успехите, които постигна на европейските сцени в началото на 70-те, са безпрецедентни и за съжаление ненадминати до ден днешен от никого от родните ни изпълнители. Негови албуми издадоха и западните фирми “Barcleay” и “Pathe Marconi”. През 1972 г. Емил Димитров изнесе 20 концерта в театър “Еугорсел” в Париж, които са посрещнати с овации от френската публика и позитивни отзиви от тамошната преса. Незабравими ще останат големите концерти, които година по-късно той изнесе съвместно с Жилбер Беко на фестивала в Остенде, Белгия и с Енрико Масиас на стадион “Динамо” в Москва. Неговият хит “Моя страна” под името “Моника” се превърна в европейски

шлагер и е записан от много певци на френски, немски, италиански, шведски и други езици. Успехите на Емил Димитров не могат да останат незабелязани от тогавашната власт, която през 1970 г. го удостоява със званието заслужил артист. Спомням си един негов концерт с групата му “Синьо-белите” през 1974 г. в Баня. Зад клавишните седеше изгряващата тогава композиторска звезда Митко Щерев. Присъствието на Емил на сцената беше завладяващо. Същевременно, обратното на всеобщата практика (“никой не може да ме засенчи и да е по-голяма звезда от мен”), Емил правеше всичко възможно, за да обърне вниманието на публиката и към своите колеги. Пианистът на “Щурците” Валди Тотев, който замести по-късно Митко Щерев в групата на Емил Димитров, си спомня следното за него: “Емил беше много коректен и фин човек. С него се работеше изключително леко и плочите му имаха огромни тиражи. На концерти той лично доплащаше на всички от групата хонорарите, за да се закръглят на 30 лева, защото тогава тарифата беше 27 лева”.

Важен сътрудник и приятел на Емил Димитров, автор на текстовете на около 100 негови песни, е неговият дългого-

дишен импресарио Васил Андреев. Той е и инициаторът на големия юбилеен концерт през 1980 г. в зала “Универсиада”, на който се честват 20 г. от началото на творческата дейност на певеца. Макар и не толкова често, както през 60-те години, в българското радио често звучат неговите нови песни като “Джулия”(1972), “Градините на любовта”(1980), “Сбогом, Мария” и “Балада за българката”. 90-те години, белязани с болести и лични разочарования, бяха най-тежкият период в живота на Емил Димитров. Въпреки това той успя да издаде два нови албума и да подготви своите мемоари “Измислен живот”. Инфарктът през 1999 г., който го прикова към инвалидната количка не го сломи напълно. Неговият бенефис през 2003 г. се оказа една от последните възможности да се отдаде заслужена почит на големия артист.

Руското малцинство

МАРИЯ ЗАХАРИЕВА

Историята на руската имиграция в Чехия датира от 20-те години на 20 век. През този период преподаватели от 11 руски университета, преследвани от комунистите, се преселват на територията на бивша Чехословакия. По-късно, по покана на чешкото правителство, в Прага завършат образованието си 3245 руски студенти. След Втората световна война голяма част от руската интелигенция е депортирана в СССР и изпратена в ГУЛАг. Втората имиграционна вълна е по-малобройна и се състои основно от жените на чешките студенти. Най-малобройна е последната имиграционна вълна, започнала след разпада на Съветския съюз. Тя включва както интелектуалци, така и работници и новобогаташи.

Според последното преброяване от 2002 г. в Чехия живеят 12 369 руснаци, но значително повече (19 416 души) смятат руския за свой майчин език.

На територията на Чешката република съществуват няколко руски сдружения: Русская традиция, Артек, Русский институт, Асоциация руских обществ в Чешкой републике и др. Според Алексей Келин, представител на руското малцинство в Съвета на малцинствата към правителството, традиционен обединяващ фактор за руската общност обаче е православната църква. В Прага най-разностранна дейност развива сдружение “Русская традиция” с председател Игор Золоторев. То организира концерти, издава едно от най-хубавите списания на малцинствата “Русское слово”, публикува редица книги.

С няколко въпроса относно списанието и живота на руското малцинство в Чехия се обърнахме към главния редактор на “Русское слово” **Андрей Фозикош**.

Г-н Фозикош, с какво се отличава “Русское слово” от останалите, предимно комерсиални, списания и вестници, които излизат на руски език?

Ние пишем за руската общност тук. Мисля, че материалите ни за историята на руското малцинство, както и статиите, отнасящи се до адаптацията на нашите сънародници в Чехия, са много съществени за себепознаването и обединението на разнородната руска диаспора. Сигурно знаете, че тя се е формирала през 20-те години на миналия век и според своя произход и емиграционна мотивация се дели на няколко групи. Нас ни интересуват всички т.нар. “вълни” на руската емиграция. При това не избягваме “горещите” теми. В тази връзка мога да посоча почти двегодишната полемика около статията на Иван Савицкий “Кой съм аз и кои са ТЕ”, в която се включиха и чешки учени, пишещи на тема Русия и Европа.

сват всички т.нар. “вълни” на руската емиграция. При това не избягваме “горещите” теми. В тази връзка мога да посоча почти двегодишната полемика около статията на Иван Савицкий “Кой съм аз и кои са ТЕ”, в която се включиха и чешки учени, пишещи на тема Русия и Европа.

Положението на руското малцинство в Чехия не е леко и това до голяма степен е обусловено от историческите събития. Как се справяте с тази ситуация?

Ние се стремим да бъдем мост между руската общност и мнозинството в Чехия. “Русское слово” подкрепя дейността на нашия издател – сдружение “Русская традиция”. Ангажираме се в културната област, където акцентираме върху взаимното въздействие между чешката и руската култура, организираме концерти на чешки, руски и други изпълнители; на всички нива подкрепяме идеята за взаимното уважение и толерантност между различните представители на мултикултурното общество. Мога да цитирам два великолепни галаконцерта Bravo opera! в Сметановата зала, в които участва и българското сопрано Христина Василева, както и двата цигулковни концерта на известни чешки и руски интерпретатори... Разбира се, в списанието отразяваме тези и редица други интересни прояви. Нашата редакция участва в издателските проекти на “Русская традиция”. Благодарение на дотациите от Пражкото кметство издадохме книгата на Иван Савицкий за историята на руската емиграция, редица поетични и прозаични сборници, както и новоизлязлата книга “Пазители на православната вяра”...

Списанието ни получават и редица чешки читатели, висши учебни заведения, училища и др., тъй като в него публикуваме факти, че руснаците тук не са мафиоти, както в повечето случаи ги представят тукашните медии и че между нас има много забележителни руснаци, украинци и беларуси, които са пълноценни членове на чешкото общество... В серията портрети “Нашите таланти” представихме например оперната певица Марина Вискворкина, солистка на Държавната опера в Прага, най-добрия балетист от Народния театър и носител на наградата “Талия” Александър Катсапов и много други.

Прави впечатление, че Вие давате предимство на оригиналните материали пред взаимстваните статии. Как успявате да “спечелите” за списанието видни личности, политици и министри?

Ние се стремим да поддържаме основната проблематика за живота на малцинствата и връзката им с мнозинството. Респектираме и мнението на другите. Затова Карел Гот, Павел Достал, Зденек Шкромач и много други видни личности се отзоваха с удоволствие на нашата покана за разговор. Намираме голямо разбиране и в Международната организация по миграция (ИОМ), която ни помага с полезна информация за включването на редица наши читатели в проектите за интеграция на чужденците и улесняване получаването на постоянен местожителство за избрана група от тях. ■

Започвам, започваме, започват...

СИЛВИЕ ВАЙСКЕБРОВА

По идея на доц. ПЕТЯ БЪРКАЛОВА, лектор по български език в Карловия университет, от този брой на списание "Българи" откриваме нова рубрика "Млади чешки българисти". Тя ще се води от Силвие Вайскеброва – една от младите чешки българистики.

Млади чешки българисти? - има такива!

Казвам се Силвие Вайскеброва и съм една от най-прясно дипломираните млади пражки българистики. Защитих дипломна работа върху турцизмите в съвременния български език преди по-малко от месец и сега се заемам с рубриката "Млади чешки българисти", за да се знае повече за нас.

Как ще стане това?

Във всеки брой на списание "Българи" ще ви съпровождам на тази страница и ще ви представям по един млад българист и ще отпечатвам есестичните му текстове – тези първи "опити за летене" из просторите на българския език – това "избягало братче" от славянското езиково семейство.

Кой ни даде акъла?

Идеята за създаване на публицистичния образ на младите българисти идва от сегашната лекторка по български език доц. д-р. Петя Бъркалова, преподавателка от Пловдивския университет "Пайсий Хилендарски" - динамична личност, която успява да раздвижи малко позаспалите спокойни води на нашата специалност.

Какви сме ние?

Какво ни интересува, с какво се занимаваме и какви са нашите умения и лични опити с българското и българщината? Какво ни тегли, какъв е импулсът ни и каква е мотивацията да си пилеем времето с такава неперспективна специалност и с историята и културата на един народ с отрицателен прираст? Ние не сме много, но не сме и малко. Не сме гладни, кални, изпокъсани, космати, черни, боси. Не, изглеждаме доста прилично, по външност сме като всички останали. Доста от нас имат български корени или поне коренче, но има и ярки млади българисти без каквито и да било роднински връзки с България. Освен студенти, следващи българистика като специалност, в последните години нараства броят на студенти от други

специалности, следващи български език факултативно. Те са млади археолози, културолози, антрополози и др.

Коя съм аз?

Тъй като тук ще питам и ще разкривам другите, ще е редно да започна от себе си. Ето повече за мен: родена съм в Чехия, в смесен брак на чех и българка (от смесено чешко-българско семейство). Родните ми в България са потомци на образовани чехи, дошли след освобождението от турско робство. Повечето от детските си ваканции прекарвах с брат си и майка си при родителите на майка ми в София. София и България по това време за мен бяха синоними. Познавах наизуст трите най-големи софийски парка, както и някои маршрути из Витоша, сладкарниците с най-хубавата боза и баклава и всички места около центъра, където имаше люлки. Учих наизуст някои изречения като например: "Една кутия сладолед за вкъщи, моля" и най мразех разни чужди за мен жени да ме пощипват по бузите и да повтарят "Ох, че сладко дете!", "Сладуранче на леля" и други подобни. В България се върнах като студентка българистка през 1998 г., първо на Лятна школа по български език във Велико Търново, а през пролетта на следващата година - като специализантка в Софийския университет "Св. Климент Охридски". Планирах един семестър, но останах три.

По време на следването ми освен с турцизмите се пробвах и в други категории научни сражения. "Апокрифната книжнина и влиянието ѝ върху българския приказан фолклор и литература" бяха теми на две писмени работи, публикувани в списанията "Хомо бохемикус" и в "Навиход" ("Bogomilské legendy Nikolaje Rajnova", "Lidová pohádka Archanděl Michael knotrem aneb bulharský Dařbuján"). Преведох два разказа за сборника "Narodili jsme se jako dračí" (Brno, 2003). Пробвах се с още други видове преводи: в киното с прочит на дублиращ текст на филм за Кристо Явашев, в центъра за дресура на кучета-водачи превеждах за незрящи. А това, което потвърди вярата ми, че говоренето за България и българското не остава само монолог, бяха децата от 8 клас в Градска библиотека в Прага 11 в рамките на акцията "Svět se schází v Praze 11", където в програмата за България се пробвах като водещ.

И следващия път?

Следващият обект на наблюденията ни върху млади чешки българисти ще бъде главната редакторка на списание "Навиход" Ивана Скалова.

ГРАФ ИГНАТИЕВ ОТКРИХ ФОРМУЛАТА ЗА УСТОЙЧИВ МИР НА БАЛКАНИТЕ!

СТЕЛА ДАВИДОВА

Санстефанският мирен договор се ражда на 2 март 1878 година след 24 часова непрекъсната работа между граф Игнатиев и неговата съпруга Екатерина Галцина. Голяма част от дипломатическите тайни и планове руският дипломат споделя с жена си, която е внучка на маршал Кутузов. След подписването на Санстефанския мирен договор графът заявява: "С подписването на този документ аз открих формулата за устойчив мир на Балканите!"

Граф Игнатиев е руски дипломат, посветил 13 години от дипломатическата си кариера на императорската политика на Балканите. Това не е първото му участие в предначертаването на световните политически атласи. През 1858 година той оглавява експедиция, чиято цел е да уточни спорните зони по руско-китайската граница. На 26 години става най-младият генерал в Русия. Две години по-късно избухва опиумната война между Китай и Англия. Посредничеството на граф Игнатиев слага край на кръвопролитията, а благодарните китайци издигат арка, увенчана с портрета му. Дванадесет години по-късно същото ще направят и българите.

Руският граф е дипломатът, чрез който САЩ правят опит за пряко участие в Европейската и Балканска политика. И не случайно първоначалните граници на Санстефанска България са очертани от един руски генерал и един американски консул. Това е Юджън Скайлер, който повлиян от Тургеновото творчество, е увлечен в идеите на славянофилството. След погрома на Априлското въстание, документът за Цариградската конференция, в която за първи път се говори за автономна българска държава, е написан с решаващото съавторство между двамата дипломати. След протест на Високата порта, САЩ отзовава активния си консул, посветил се на славянофилството, от Москва. Въпреки всичко договорът, създаден с толкова професионализъм, любов и надежда за българите, има кратка съдба. Само половин година по-късно той е едно ненужно късче хартия, защото вече е изработен Берлинският договор, довел до отчаяние българския

народ, заради несправедливото разкъсване на териториите му.

Печатът, с който са скрепени подписите под историческия за България Санстефански договор, е сред семейните реликви на протоиерей Дмитрий Игнатиев. В момента наследникът на графа живее в Германия. По негови признания българските власти правят опити още преди 10 ноември 1989 година да получат печата. Предложенията им са отхвърлени с аргумента, че тоталитарният режим не е по сърце на един руски благородник.

Из Санстефанския прелиминарен договор, (сключен между Русия и Турция на 19 февруари (3 март) 1878 година)

...чл. 6. България се издига в автономно поданно княжество, с християнско правителство и народна милиция (...)

...чл. 7. Българският княз ще бъде свободно избран от населението си, потвърден от Високата порта, със съгласието на силите. Никой член от царстващите династии във великите европейски сили не ще може да бъде избран за български княз. В места, където българите са смесени с турци, гърци, власи (куцовласи) и други, ще се държи справедлива сметка за правата и интересите на тези населения в изборите и при изработване на органическия правилник. (...)

...чл. 8. Турска войска не ще има вече в България и всички стари укрепления ще бъдат съборени за сметка на местното правителство. (...)

...чл. 11. Собствениците мюсюлмани или други, които биха установили своето лично местожителство във от княжеството, ще могат да запазят своите недвижими имоти в него, като ги дават под наем или управляват чрез чужди лица. (...)

ВЕЛИКДЕН

Най-големият и народен, и църковен празник за българите е Великден – Възкресение Христово. Наследник на древни езически вявания, на вечната жажда у човека да преодолее смъртта, празникът още от създаването на българската народност и възприемането на християнството се е превърнал от литургична церемония в общонародно тържество. Столетия наред химнът “Христос Возкресе” е звучал под куполите на храмовете или среднощното пролетно небе като благослов за неумиращата българска народност, а великденската литургия е била най-представителната обществена изява за българите.

ПЕТЪР КОНСТАНТИНОВ “ВЕЧНИЯТ БОГ”

До празника обаче се е достигало през изпълнената с обичаи и символични обреди “Страстна седмица” – тази между Цветница и Възкресение, в която според библейските писания се разиграва заключителната драма в житието на Христа – разпятието, смъртта и възкресението. Забележително е, че именно в деня, в който започват предсмъртните изпитания на Богочовека – Велика сряда – младите момичета са ходили в гората, за да берат див здравец. Свързан с червен конец той е бил раздаван на близки и роднини – “за здраве”. На Велики четвъртък се извършва един от най-популярните и тачени

народни обичаи – боядисването на великденските яйца. Това е една древна традиция, символизираща зараждащия се от смъртта живот, която е била разпространена далеч преди християнската ера не само в Римската империя, но и сред много народи на Европа, Азия и Северна Африка. У нас отначало са били боядисвани само традиционните червени яйца и с първото от тях се погалвали бузките на децата, за да са здрави и червени. Момите са носели в пазвата си червено яйце от Велики четвъртък до Великден, яйцето е било слагано на иконостаса под кандилото и е било заменяно едва на другата година с ново. На Разпети петък пък се месят обредните хлябове, заместени в следосвобожденските години от великденските козунаци. На самия Великден обреден хляб или козунак с червени яйца са били носени от всяка невеста, омъжена през тази година, на кума и кумата. Подобен дар младото семейство след това е отнасяло и на родителите на невестата.

Веднага след полунощ в събота срещу неделя след възгласа на свещенниците “Христос възкресе” и отговорът “Воистина възкресе” е започвало чуването с великденските яйца – най-голямата радост за децата. А на Великден най-голямото събитие, дългоочаквана радост за всички било великденското хоро. Често пъти то е съпроводено с песни и припеви с митично съдържание, траело е два-три часа и било изпълнено с достойнство и красота.

Великденски козунаци

На един кг. брашно – 8 яйца, четвърт кг. масло, четвърт кг. захар, кора от половин лимон, четвърт л. мляко, половин чаши стафили и парче мая от 1 см. Също и щипка сол.

Общо правило за подготвяне на козунак: Около 1 кг. брашно се попарва с вряло мляко, разбърква се, докато се образува рядка каша. Остава се да поизстине до момент, при който пръстът може да търпи температурата на кашата. Маята се размива с топло мляко – от предвиденото за козунаците, като се внимава да не се попари. Към размитата мая се прибавя брашнената каша и една чаена лъжичка захар. Така приготвената козуначна мая се слага на топло място. Брашното се пресява, изсипва се в ношви или голям съд, издълбава се кладенче и се слагат яйцата, разбити по отделно жълтъци и белтъци, в съотношение, както е посочено в рецептите. В кладенчето след яйцата се прибавят захарта, разтопена в млякото, втасалата мая, солта и лимонът, маслото се оставя за омесване. Тестото се меси като от време на време се прибавя разтопеното масло. Месенето продължава, докато тестото започне да пуца шупли. След това се покрива и се оставя да втаса на топло място. Втасалото тесто се разпределя по форми и тави според възможностите и желанията на домакинята. Формите се намазват с мазнина и се пълнят до половината с тестото, като се оплитат плитки, правят се рула и др. При размесването на тестото се прибавят по малко стафили. Щом като формите се понапълнят, без да е превтасало тестото, козунаците се намазват леко с белтък от яйце, посипват се със захар или се набождат бадеми.

В началото се печат в силна фурна, а се допичат на умерена. Дали са опечени се познава като се боднат с тънка клечка, по която да не остава сурово тесто.

Материалите подготви: **Лора Владимирова**

Православен календар

По-важни църковни празници през април и май

23 април – Лазаровден
24 април – Цветница
1-3 май – Възкресение Христово
6 май – Гергьовден
11 май – Св. равноапостоли Кирил и Методий
21 май – Св. равноапостоли Константин и Елена

Очаквайте в следващия брой:

- Интервю с главния редактор на в. "Lidové noviny" Веселин Вачков.

- Лудек Шопов, директор на фирма "Eltodo Power" пред списание "Българи".

- Портрет на световноизвестната певица Веселина Кацарова.

- Джон Атанасов – бащата на компютъра.

- България и Европейският съюз.

Български, брой 1, 2005

Издание на българското малцинство в Чешката република

Издател: сдружение "Възраждане", Americká 28, 120 00 Praha 2

Излиза с подкрепата на Министерството на културата на Чешката република

Регистрационен номер в Министерството на културата: E 13282

Адрес на редакцията: Novákových 8, 180 00 Praha 8

Тел: 777 196 322, **факс:** 261 226 694, e-mail: balgari@atlas.cz

Директор на изданието:

Мария Захаријева

Продукция и концепция на броя: Иван Иванов

Главен редактор: Стела Давидова

Редактор: Лора Владимировна

Редакционна колегия:

Мария Захаријева, Боряна Донева, Стоян Генчев

Графичен дизайн: Михал Хусак

Коректор: Лора Владимировна

Тираж: 1000

BALGARI

Periodikum bulharské menšiny v České republice

Časopis je vydáván s finanční podporou Ministerstva kultury České republiky

КУРС ПО ЧЕШКИ ЕЗИК ЗА БЪЛГАРИ

Една добра възможност за начинаещи и напреднали да се справят с трудностите на чешката граматика и правопис. Езиковият курс, организиран от сдружение "Възраждане", се провежда от реномиран чешки преподавател, владеещ български език. Повече информация на тел: 777 196 322. Ограничен брой места!

ЗА ВСИЧКИ ДЕЦА ОТ БЪЛГАРСКИ

произход, които искат да се научат да четат, пишат и говорят на български език, сдружение "Възраждане" организира занятия в **Неделното българско училище**. За повече информация се обърнете на тел: 777 196 322, на редакционния адрес или на e-mail: balgari@atlas.cz.

ДЪРЖАВНАТА АГЕНЦИЯ ЗА БЪЛГАРИТЕ

в чужбина обявява **конкурс за детска рисунка**. Всеки участник на възраст от 6 до 18 години може да изпрати 2 рисунки в размер до 35 на 50 см. на адрес бул. "Дондуков" 2А, 1000 София, България. Краен срок – 30 май 2005 г. Информация на тел. 00359 2 986 3111 и на e-mail: k.dimitrova@aba.government.bg.

Isabelle

RELAXAČNÍ A REKONDIČNÍ STUDIO

„Hýčkejte nejen své tělo ale i mysl!“ Otec medicíny Hippokrates již v 5. století př.Kr. napsal: „Cesta ke zdraví je v každodenní vonné lázni a olejové masáži“.

Kvalitní služby- kvalifikovaní maséři - příjemné prostředí

KYSLÍKOVÉ MASÁŽE EARTH OXYGEN / AWOL První a zatím jediný přístroj v ČR Oblíbená procedura hvězd Madonny, Cindy Crawford, Cameron Diaz Systém aplikace čistého kyslíku přes vhodný kosmetický přípravek má výrazný liftingový efekt, zvlhčuje pleť, vypíná a zjemňuje vrásky, zlepšuje elasticitu. Tato metoda je též účinná pro problematickou pleť jako je akné, ekzémy a lupenka tím, že kyslík ničí bakterie.

Digitální audiovizuální stimulace zvukem a světlem Účinné při relaxaci, stresu, depresích, únavě, migréně, bolestech MASÁŽE - klasické, sportovní, reflexní, sedativní hlavy, čínská, lymfatická Aromatické olejové Aromaterapeutické

masáže pomáhají na prohřátí a prokrvení tkání, dochází k odplavování odpadních látek, stimulují krevní oběh a imunitní systém.

Medová masáž silně ovlivňuje celý organismus. Je vhodná především při vyčerpání a slabosti, stresu, napětí, nervových poruchách a stavech neklidu.

Horkými lávovými kameny Terapeutické účinky těchto masáží spočívají v uvolnění blokáce důležitých bodů na meridiánech a v rozproudění energie v našem těle. Obnovený tok energie nás nejprve uklidní, takže klient pocítí uje úžasnou relaxaci a nesmírně slastné pocity bezpečí, kdy starosti a stres samovolně odplývají.

Otevřeno:

Po - Pá 9.00 - 21.00 So 10.00 - 16.00
Lucemburská 16, Praha 3, Vinohrady
Objednávky na tel. 222716584, 602350567

www.isabelle.cz

Teodor Cončev - masér

КАМБАНА

БЪЛГАРСКИ СПЕЦИАЛИТЕТИ

бюрек баклава баница

Точени кори

Ползвайте
10%
намаление

PIZZA GROSSO

PIZZA SIDRO

БЪЛГАРСКИ СПЕЦИАЛИТЕТИ

бюрек баклава баница

Точени кори

Ползвайте
10%
намаление

Добре дошли в нашите магазини!

PIZZA GROSSO

BANICA KAMBANA spol. s r. o. provozovna PIZZAGROSSO, podchod Muzeum/Vinohradská

PIZZA SIDRO

BANICA KAMBANA spol. s r. o. provozovna PIZZASIDRO, OD Kotva, Náměstí Republiky, Praha 1